

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15/-
CELOLETNO DIN 60/- ZA
INOZEMSTVO JE DODATI
POŠTINO / OGLASI PO
CENIKU / POSAMEZNA
ŠTEVILKA PO DIN 1'50.
 POŠT. ČEK. RAČ. 13.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA
V VČITELJSKI TISKARNI
ROKOPIŠI SE NE VRA
ČAJO / ANONIMNI DO
PIŠI SE NE PRIOBČV
TEJO / POŠTINA PLA
CANA V COTOVINI
 TELEFON ŠTEV. 906.

Predigra trboveljskih dogodkov.

Kmalu po prevratu je bilo za vsakogar, ki čuti iskreno za novonastalo državo jasno, da bo državna zgradba morala prestati še velike tresljaje, predno bo končno dograjena. Preveč je v državi elementov in to zlasti med inteligentno, ki ne razumejo novonastale situacije. V začetku, ko so ti protidržavni elementi videli pasti avstrijskega kolosa, so bili sicer trenutno preplašeni, toda kmalu so uvideli moč organizacije in začeli zbirati svoje sile. Kakor črv so se zagrizli v novonastalo tvorbo in jo ogrožali kjerkoli so mogli. Neizmerne so izgube, ki jih je država prestala vsled te defetistične, negativne robe.

Pri tem delu jim je jako dobro služilo povojno razpoloženje mas in pa znana jugoslovenska nesloga. Novo osvobodene mase niso znale in tudi še danes ne znajo ceniti dragocene pridobitve, ki jo je izvojeval srbski del našega naroda z jugoslovenskimi dobrovoljci na bojnih poljanah. Njim manjka tista državnotvorna in državoobrambna sila, ki jo je tako lepo pokazal srbski rod tekem svetovne vojne. Kmalu so toraj te mase občutile državljanske dolžnosti kot nov jarem in različnim demagogom ni bilo težko pričeti jih, da je nova država zanje tudi novo zlo.

Velik del krivde današnje situacije pa gotovo zadene odgovorne vladajoče faktorje v državi. Skoro je ni nečednosti, ki ne bi dicila te korifeje. Nesposobnost in pristranost se kažejo v celokupni državni upravi. Partizanstvo je ubilo pri državnih organih zadnji čut odgovornosti, korupcija pa je uničila moralčno zavest poedinca. Vse te pojave so mase gledale z veliko nezadovoljnostjo, zgubile so zaupanje v pravico, demagogi pa so vladujoče gorje še povečali s tem, da so, izkoriščajočo situacijo, raztresene nezadovoljne elemente organizirali v protidržavno falango. Državna avtoriteta je začela rapidno padati tako, da so si bili uničujoči in razdiralni faktorji svesti gotove zmage.

Na drugi strani pa vidimo, da se je predvojnih in vojnih borcev za svobodo in edinstvo naroda po gotovem činu polastila nekakšna utrujenost. Mnogi izmed njih so zgubili svojo eksistenco, mnogi svoje imetje, treba je bilo toraj znova materialno postaviti se na noge. Drugi so, videč neizpolnjene svoje nade, postali malodušni in zgubili upanje v boljšo bodočnost. Vsem pa je manjkala velika organizator, manjkali voditelji, ki bi jih držal na okupu v obrano od njih samih zgrajene nove države. Raztreseni širom prostrane naše domovine, so z razočaranjem gledali, kako tisti, ki nimajo na osvobojenju in ujedinenju nikakih zaslug, uničujejo njihovo zgradbo.

Naenkrat pa je začel biti v Splitu plat zvona. Nacionalisti, idealisti na okup! Stari borci so začeli dvigati glave, malodušnejši so dobili zopet poguma. Zgrabili so znova za orožje, za tisto idejo, ki jih je leta 1918, vodila do zmage. Proti razdiračem, korupcionistom, demagogom, partizanom in uničevalcem države se je začela organizirati nova armada čistih idealistov z geslom »Za Nacijo« na svojih praporih. Ne za partijo, ne za osebo, za narod in državo so se zgrinjale nove vrste, ki so tako hitro rasle. Nastala je Orjuna, močna in bojna, ki je kakor vihar na mah preletela celo državo in strah in trepet vsem njenim sovražnikom. Proč s plemskimi in verskimi spori, proč z izkoriščevalci naroda, proč s korupcijo! Hočemo en edinstven jugoslovenski narod, ki bo svoboden v bratski ljubavi užival zaklade svoje domovine. To so bile devize

naših apostolov in bodo ostale tudi v bodoče.

V Sloveniji se je začel pokret jugoslovenskega nacionalizma šele pred komaj dvema leti razvijati in si je mahoma pridobil simpatije vse dobro misleče javnosti. Kakor pri vsakem začetku, tako je bilo tudi pri našem precej pogrešk, toda v kratkem času je naš pokret zavzel raven pravec in z lahkoto premagal vse težkoče, ki jih je našel na svoji poti. Ni mu primanjkovalo delavcev, vendar je požrtvovalnost tistih, ki so se ga z dušo in telesom oprijeli nadomestovalo število.

Naši nasprotniki, ki so bili že dobro organizirani, so s prezirom gledali na naše delo in nas začetkom tudi niso resno ovirali pri njem. Smatrali so nas za idealno navdahnjeno mladino, ki ne ve kaj hoče in niso pripisovali našemu pokretu večje važnosti. Mi pa smo tedaj dobro vedeli, kaj hočemo in smo svoj evangelij jasno izpovedali. Naše vrste so se začele z neverjetno hitrostjo množiti in predno so se naši nasprotniki zavedli grozeče jim nevarnosti, smo že bili za nje opasen faktor, ki ga ni bilo več mogoče v kali zatreti.

Od tega trenutka začena divja gonja naših nasprotnikov. Vzdignila se je proti nam najprej gnila inteligencija, za njo pa rimska internacijonala. Mi pa smo šli naprej od zmage do zmage. Delavska internacijonala vseh vrst nas je začetkom gledala prezirljivo, češ, pri nas jim ne bo de uspelo. Tudi nam ni mogla prav do živga, kajti naše delo je bilo odkrito in vsakomur znano, naši borci so bili pošteni, ki se jih tudi z obrekovanji ni moglo uničiti. Toda zaman so bili upi, da naše seme nad delavstvom ne bo padlo na rodovitna tla. Kakor gobe po dežju so ravno v rudniških revirjih zrastle naše najboljšje organizacije v Trbovljah, Zagorju, Laškem in Rajhenburgu. Zmernejši delavski voditelji so gledali naše nesebično delo sicer z gotovo nezaupljivostjo, ker so videli, da jim Orjuno malo po malo vajeji vzema iz rok. Toda komur so bile na umu le delavske koristi, ta je moral naše nastojanje, da zboljšamo njegov socialni položaj, priznati.

Ne tako komunistična partija, ki ji je glavni cilj razbitje naše države in današnjega družabnega reda za vsako ceno, ne glede na to, da s tem nakoplje neizmerno gorje ravno delavnemu ljudstvu. Ta partija je kmalu spoznala v naši organizaciji neizpravnega sovražnika, ker je ravno naša organizacija mogočen steber tiste države, ki jo hoče ona uničiti. Vsled strahopetnosti svojih 59 poslancev in ostalih voditeljev pritisnjena ob tla, je s črno zavistjo gledala razvoj naše organizacije. Koliko gnojnice so zllili izkoriščevalci delavskih žuljev in plačanci moskovskega kapitala na našo organizacijo! Vse ni pomagalo nič, naše vrste so se množile. Neustrašno smo hodili v njihove revirje, oživljajoč v zapeljanem, brezdomovinskem, delavskem srcu sladko besedo »domovino«, oznanjevali smo bratsko ljubezen edinstvenega naroda in kazali na boljšo bodočnost naše prebogat države. Brez hujškanja, brez mržnje smo oznanjevali naš evangelij in naše seme je padlo na rodovitna tla.

Naša deviza je bila odločno izražena, da ne podvzamemo nobenih sovražnosti proti delavstvu, čeravno nam bi bilo ono sovražno. Le dvakrat so se dali naši člani vsled svoje mladosti in pregorečnosti zapeljati do malenkostnih spopadov. Prvič je to bilo o priliki prestolonaslednikovega rojstva, ko so na komunističnem domu v Ljubljani izvesili jugoslovensko zastavo, čemur se je delavstvo uprlo in je prišlo vsled tega do malega in-

cidenta, ki pa ni zahteval nobenih žrtve. Drugi slučaj se je dogodil v Zagorju, kjer je bila odstranjena povodom smrti Ljenina, izobešena črna zastava, toda nepoškodovana komunistom zopet vrnjena. Povzročitelji teh dveh incidentov so bili pozvani na odgovornost in tudi kaznovani. To so otroče malenkosti, ki jih resni možje ne morejo smatrati resnim.

Med tem pa smo mirno zasledovali vsako gibanje komunistov, puščali smo nemotene vse njihove shode, nismo jim nikdar zabranili njihovih obhodov in tudi nismo napadali njihovih posameznih članov. Ne tako oni. Že dobrih deset mesecev nazaj so se pojavljali na vseh naših shodih komunistični kričači in razgrajaci, njihovo časopisje nas je na najnesramnejši način napadalo, njihovi pristaši pa so pomoči ob vsaki priliki insultrirali naše člane in članice. Skratka, mi »teroristi-fašisti«, kakor nas nazivalo, smo se morali kar naenkrat čuvati pred najsurrovejšim terorjem. Vse ni pomagalo nič. Delavstvu so se začele odpirati oči in odurno hujškanje je našlo odziva le pri nerazodni mladini. Resno delavstvo je pa to hujškanje vseobče obsojalo, kar nam svedočijo naši shodi v Zagorju, Trbovljah in Rajhenburgu.

Mi pa smo vse to strastno hujškanje mirno gledali, ker smo bili prepričani, da bo trezno delavstvo ohranilo mirno kri in se ne bo dalo zapeljati do prelilja bratske krvi. Naše člane pa smo strogo držali, da ne bi prišlo do nepotrebnih nastopov. Videli pa smo že naprej nakane komunistov in v našem glasilu tudi odločno svarili. Tako piše Orjuna št. 20, sledeče:

Izzivanje delavskih voditeljev.

Rdeči generali bi na vsak način imeli radi svoje žrtve. Par mrtvih, potem pa pompoznen pogreb s strastnimi hujškajočimi govori, ki bi izzveneli v »Proletarci vseh dežel združite se« in »Doli Orjuna«, tako nekako si predstavljajo ti brezvestnejši združitev številnih socialističnih frakcij. Žrtve naj jim seveda preskrbi Orjuna. Kaj jim je pri tem mar, če bo tekla kri, nedolžna kri delavskih trpinov? Ta kri jim je potrebna in zato treba izzivati in psovati Orjuno, napadati posamezne njene člane, dokler jim jeza ne bo vzkipele in jih zapeljala do neprevidnih dejanj in žrtve za pogreb bodo tu, potem pa udri z združenimi močmi po Orjuni, ki do sedaj delavstvu ni storila ničesar žalega, obratno pa povsod zastavila svojo besedo in silo, kadar je šlo braniti njih pravice.

Oh vi trpinji, od vaših lastnih voditeljev nikdar dovolj goljufani in zapeljani, da bi se vam odprle oči! Ali res nimate drugega posla, kakor spuščati se v boj z Orjuno, ki vam nikdar ni škodovala, ki pa vam hoče koristiti, seveda ne z demagogijo in hujškanjem, temveč hoče z resnim, odločnim delom izboljšati sedanji socialni položaj. Mar mislite, da vam bodo vaši doktorji, izkoriščevalci in privandrani kričači pomagali do sreče? Ali ne razumete stare pesmi Kristanov in drugih? Ali mislite, da vam bo de srečo prinesel klic »Auf biks Orjuna« in »Doli Orjuna«?

Videli smo vas korakati prvoga maja po ljubljanskih ulicah. Zadoستoval bi samo eno povedel in takoj bi se vaši izzivalni klici proti Orjuni spremenili v klice strahu in groze, ulice bi se napolnile z bežečimi in vpitje na pomoč bi nadomestilo petje. Pokvarjen bi bil praznik dela, kri bi padla med nas in vas, Zakaj pa nismo izdali tega povelja? Zato, ker je vaš praznik naš praznik, zato, ker ste sinovi istega naroda, zato, ker je vaše vprašanje

naše vprašanje. Zato, ker vemo, da ste zapeljani in nahujškani in kot taki neodgovorni za svoja dejanja. Dobro poznamo mi nakane vaših demagogov, po njih bo o pravem času padla naša težka roka, vam pa jo ponujamo iskreno in nesebično in mnogi so jo že sprjeli in ni jim žal.

Čim treznejše smo mi delali, govorili in pisali, tem nestrpnjeje in strastnejše je bilo hujškanje komunistov. Kot dokaz tej trditvi naj nam služi sledeči članek iz »Glasa Svobode« od 15. maja:

Proti Orjuni!

Fašizem je mednarodni pojav v dobi razpada kapitalizma. Kapitalizem organizira povsod poleg ostalega nasilnega aparata svoje posebne oborožene bande. Ker so te nastale prve v Italiji in si tam nadele ime fašisti, se imenuje sedaj te brate v vseh deželah fašiste.

Fašizem v Italiji se je jasno izkazal, ko je prišel na oblast, da je najhujši sovražnik delavstva. Zato fašisti v drugih deželah zatajujejo fašistovsko ime, ker vedo, da je ogromna večina delovnega ljudstva proti fašizmu. V Nemčiji se imenujejo Hakenkreuzlerji, Hitlerjevci, pri nas pa Orjunaši.

Orjunaši se silno ježe, da jim pravimo jugo-fašisti, ker oni vedo, da smo s to besedo vse povedali. Kajti fašist — to je do zob oborožen kapitalistični pandur in delavcu ne preostane drugo, da razbije fašistu glavo. Ali Orjunaši naj odbijajo od sebe fašistovsko ime, kakor hočejo. Ljudi se sodi po dejanjih, ne po besedah. In vsa orjunaška politika je fašistovska — njihovo glavno geslo je strogo centralizirana monarhija, v kateri mora vladati železna roka — to je militarizem, žandarmerija in orjunske akcije. Borili so se v besedah proti korupciji v državi, čim je prišel njihov ideal Pribičević na vlado, so pozabili na korupcijo in zapeli slavospev radikalno-orjunaški pobratinski korupciji in poostrenemu protiljudskemu režimu. Vso svojo silo so naperili proti delavstvu. Seveda igrajo tudi tu dvojno igro v besedah. Na eni strani stalno izlivajo svoj žolč na revolucionarne delavske organizacije, zavedajo se, da če razbijejo te, razbijejo delavske vrste sploh. Najaktivnejšim delavcem grozijo z revolverji, v svojem listu se pa potem obračajo na delavstvo v splošnem in mu pripovedujejo, da Orjunaši niso proti delavstvu, temveč samo proti revolucionarnim delavskim organizacijam in voditeljem.

A v svoji fašistovski vročekrvnosti so se spozabili, da so jurisli na ljubljanski Delavski dom, ki ni dom Lemeža in drugih, temveč dom ljubljanskega proletariata, lahko rečemo proletariata Slovenije. Orjunaši postopajo torej popolnoma po vzgledu italijanskih fašistov, ki so požigali delavske domove, ubijali delavske voditelje itd., na drugi strani pa so skušali pridobiti zlasti brezposelne delavce v svoje vrste, da bi streljali na svoje brate — delavce.

Orjunaši so poskusili isto pri nas in čim se je pojavila večja brezposelnost, so hoteli tu ustvariti podlago za svoj zločinski pokret. Ali svetovni proletariati se je mnogo naučil iz izkušenj v Italiji. Proletariat stoji pozorno na straži proti fašizmu. In proletariati je pri nas preprečil prvi poskus jugo-fašistov za ribarjenje med brezposelnimi.

Orjunaši so se vrgli na industrijski revir Slovenije — Trbovlje, kot je poskušal italijanski fašizem srečo v industrijskem Milanu. Ali rudarji so razbili orjunaški shod, so pokazali orjunaški zalegi, da naj ne hodi izzivat rudarjev. A Orjunaši hočejo se izzivati z razvijanju praporov itd. rudarski proletariati. Ali knapi ne bodo izgubili samozavesti, rudar zna odgovoriti na izzivanje.

pa čeprav je nad njim zakon o zaščiti države.

V svojem glasilu so otvorili Orjunaši ogenj na revolucionarne delavske organizacije in jim vedno bolj izzivalno grozijo.

Delavstvo mora poznati svoje sovražnike in mora znati odbijati njihove napade, dokler jih odločilno ne potolče.

Proletariat mora imeti zavarovane svoje postojanke na vse strani; kajti, če prodre sovražnik na enem krilu fronte, se mora navadno vsa armada umakniti.

In proletariati se mora zavarovati predvsem tudi proti jugoslovenskim fašistom — Orjunašem z

delavsko obrambo.

ki mora biti enotna. — Socialpatriotski voditelji nočejo enotne delavske obrambe. To nas ne sme zmotiti, moramo kljub temu upostavljati enotno delavsko obrambo

po obratih,

kjer delajo delavci, ki razumejo, da je treba skupnega nastopa za skupne interese. Delo proletariata na tem polju je v vseh krajih pomanjkljivo. To napako je treba popraviti. Politična kot strokovna organizacija ne sme nikdar izpustiti izpred oči fašistovskega sovražnika in mora biti stalno pripravljena proti njemu.

Klic:

Proč z Orjuno!

je treba pojmovati resno, da ni to navadna parola, ampak da pomeni ta klic, da delavstvo z organizacijo onemogoči Orjuno, to je, da prepreči novo poslabšanje svojega gmotnega in političnega položaja.

Razvite našega prapora v Trbovljah je bilo za komuniste pravi alarm. Vtepli so si v glavo, da se prapor ne sme na noben način razviti in v tem smislu je bilo tudi usmerjeno vse njihovo delovanje. Iz sodnih aktov bo razvidno, s kakšno energijo so se vrgli na delo, da nam onemogočijo slavnost. Mobilizirali so vse svoje najboljšje moči in jih oborožili z revolverji, karabinkami — bombami. Nahujškali so te zapelane nerazodnje v četrtek na shodu v Trbovljah, v nedeljo, neposredno pred razvitem, pa so jim dali istotako na javnem shodu zadnjo injekcijo za napad. Razen tega se je vršilo nebroj zaupnih sestankov v Zagorju, Trbovljah, Hrastrniku, Ljubljani, Mostah in Šiški. Skratka, vršile so se predpriprave kakor za časa vojne pred veliko ofenzivo. Resničnost vsch teh naših navedb bo in je tudi že potrdila sodnijska preiskava.

Ker so pri takih napadih domačini nezanesljivi, ker se boje, da bi jih soobčani ne spoznali, so komunisti pripeljali napadalce iz Ljubljane, Zagorja, Hrastrnika in iz drugih krajev. To nam spričuje dejstvo, da je veliko aretiranih osumljencev iz teh krajev.

Zaseda je bila na tako ugodnem kraju in tako rafinirano pripravljena, da je le hrabrosti naših žrtve, ki so prelele svojo kri za spas svetinj in ostalih bratov, pripisovati, da niso napadalci pobili vse praporščake s starejšinstvom vred. **Rešila nas je tudi strahopetnost napadalcev, ki so takoj figarsko pobegnili, ko so naše čete, po nenadnem napadu začetkoma osupljene, prešle v protinapad.**

Za vsakogar je jasno razvidno, kje je krivda. Jasno je in je to tudi sodnijsko dokazano, da je pri takem hujškanju delavstva s strani komunistov, moralo priti do spopada. Že danes je tudi nepobitno dokazno, da so bili Orjunaši v obrani, ki se je seveda po strahopetnem begu komunistov spremenila v protinapad. Komunisti so očitvidno bili mnenja, da se bodo naše vrle čete po tako nenadnem, strahovitem napadu s strelji in bombami, spustile preplašene v divjem begu nazaj

Nadaljevanje članka na 6. strani.

Razmejitve z Italijo.

Bliža se čas, ko se bo naša provizorna meja napram Italiji definitivno uredila. Ta »definitivno« smatramo mi jugoslovanski nacionalisti do tedaj, ko z orožjem v roki prestopimo krivično mejo in začrtamo novo onstran Kobarida. Vendar pa bo odločitev sedaj prinesla mnogo, mnogo gorja našemu narodu. In nihče se za to ne zmeni. Stranke delajo za svoje koristi; slovenski tigri, ki so, kakor trdi »Slovenec«, edini maziljeni zastopniki naroda, pa še niti ne mislijo, da bi zastopali naše koristi ob meji. Njim je danes glavno, da ubijejo Orjuno, ki edina pride v poštev onkraj meje. Dasi resno sedaj bijemo trd boj in so naše moči pičle, vendar nismo izpustili iz oči ogroženih mej in vzdigamo svoj glas vpričo čuga v puščavi svareč ob 12. uri.

Pri zadnjih jugoslovansko italijanskih pogajanjih v reškem vprašanju se je nudila Slovincem nekako zadnja prilika, rešiti si mirnim potom kak znatnejši del slovenske zemlje, osvojene po Italijanih in ga združiti z ostalim ozemljem naše kraljevine.

Hud udarec je bil v Rapallu prizadet ravno Slovincem. O tem podrobneje govoriti bi bilo odveč. Italijani si pa niso priborili le strategične meje par excellence, marveč so si zasigurali tudi znatni del strategični črti predležčega ozemlja, dasiravno to iz strategičnega »vidika« nikakor ni bilo potrebno, ki vodi preko vseh daleko naokoli dominujočih gorskih slemen, kaj pa šele armadi znatne velevlasti! V predmetnem primeru ima sosedna država v svoji posesti cel snežniški gorski sistem, važni vrh Vremšico, Nanos in cel Trnovski gozd tako, da ji je vse **predozemlje** te črte, ki obsega Pivško dolinico s Postojnsko okolico in Idrijsko kotlino (Idrija-Cerkno), brez strategičnega pomena. Navzlic temu so si pa Italijani pridobili v Rapallu tako mejo, in v teh njihovih stremeljih jih je podpirala skrajna neorijentiranost jugoslovanske delegacije glede terenskega položaja v Sloveniji. Glavni vzrok, da so Italijani stavili take zahteve, pa tiči najbrže v tem, ker so že za časa rapallskih pogajanj računali s spremembo tedanjih dogovorov v bližnji bodočnosti ter so si hoteli rezervirati že takrat gotove »protikoncesije« za našo bodočo reško žrtev. Tako »protikoncesija« naj bi bilo ravno omenjeno predozemlje, ki bi ne pomenilo za Italijane ničesar drugega kot neznamno izgubo nekaj kvadratnih kilometrov obsegajočega ozemlja brez vsake strategične vrednosti, naselejenega z izključno slovenskim življem. In da ni v nasprotju z interesi Italije, če ne skrči število njenega slovenskega prebivalstva, je evidentno.

Tega vsega se pa slovenski merodajni krogi tedaj niso zavedali in žalibog tudi ne pozneje, ki je postalo vprašanje glede revizije rapallske pogodbe aktualno. Eni politični krogi so možnost take revizije kratkoma negirali, drugi pa so se postavili na enostavno stališče: kar stori vlada, je njena stvar ter nas to nič ne briga — ona sama naj nosi za to odgovornost. V tem pa tiči ravno vsa usodepolna krat-

kovidnost naših politikov. V vseh parlamentarnih državah je običaj, da smatra v trenutku, ko stoji pred rešitvijo važna zunanja politična vprašanja, predvsem pa vprašanje teritorialnega značaja, tudi opozicija za svojo neizogibno in sveto dolžnost, podpreti vlado z umirjenimi predlogi in nasveti vsaj moralno, kajti zavedati se mora, da bi sicer stvari in odločitvam, katerih prihodnja vlada ne more spreminiti, le znatno škodovala, če bi se postavila kratkoma na indiferentno stališče. Tu moramo na žalost pribiti, da slovenska opozicija takih ozirov ni imela. Če smo pravični, tudi vladi, v kateri niso bile zastopane slovenske stranke, niti ne moremo šteti toliko v zlo, da ni pokazala za ta sicer izredno važna teritorialna vprašanja večjega zanimanja, kot so ga kazali Slovinci sami.

Naša tozadevna tragična krivda obstoja predvsem v dejstvu, da Slovinci in naši merodajni krogi niso pokazali v tem predmetnem vprašanju niti zadostnega zanimanja, niti pravlega razumevanja in da niso znali računati z danim položajem.

Za ceno velikih teritorialnih žrtev v Sloveniji se je pravzaprav priborila samostojna reška država. Uspeh, ki pa je ostal, kot so dogodki pozneje pokazali, zelo problematične vrednosti. Če bi bili pa jugoslovanski državniki pristali že pri pogajanjih v letu 1920, na tako rešitev reškega vprašanja, kot so jo acceptirali z zadnjim rimskim dogovorom, bi tekla državna meja v Sloveniji danes brezdvomno bistveno drugače, kakor pa teče sedaj. Tudi v Rapallu bi se bilo dalo še mnogo rešiti, ako bi se jugoslovanska vlada postavila na podobno platformo. Če smo pa prišli konečno vendarle do zaključka, da odstopimo Reko Italiji, bi se pa sočasno morali vsekakor ozirati na ceno, za katero smo si v Rapallu priborili samostojnost Reke in katero so tvorile ravno teritorialne koncesije Italiji — v Sloveniji. Ko se je reševalo reško vprašanje na način, da se spremeni državno-pravni položaj Reke in postane Reka sestaven del kraljevine Italije, morala bi se tedaj fožadavna pogajanja vršiti le na podlagi vsaj delne korekture naše severozapadne meje. Pripadnost Baroša in Delte kraljevine SHS se je rešila že v Rapallu, zato bi ta zadeva ne mogla priti v poštev kot kaka protikoncesija. Že uvodom smo obrazložili, da je pritegnila rapallska meja brez vsake strategične potrebe za sosedno državo gotov del čisto slovenskega ozemlja Italiji. Strategična vrednost brez nove mejne črte, ki bi pustila na italijanski strani še vedno vse dominujoče mejne gorske grebene (Trnovski gozd, Nanos in Snežnik), Jugoslaviji pa le pred to črto ležeče obsejne slovenske kraje Pivške doline in Idrijske kotline (Postojno, St. Peter, Idrija, Cerkno), bi ne bila prav nič zmanjšana. Oddaja nekaj kvadratnih kilometrov predozemlja tako izborna za varovane strategične črte ne pomeni nikake izgube v vojaško-obrambnem oziru — najmanj pa za tako velevlast, kot je danes Italija.

Smelo se mora trditi, da bi odločnost naših merodajnih faktorjev dosegla pri zadnjih pogajanjih v tem pogledu gotovo pozitivni uspeh in si priborila ono malo protikoncesijo, katero zahtevati smo bili gotovo upravičeni v trenutku, ko smo ugodili tako eminentno važnemu postulatit Italijanske nacionalne politike.

Položaj, ki je nastal pri zadnjih pogajanjih z Italijo, bi morali pravilno razumeti ravno Slovinci, če bi hoteli doseči vsaj ono delno popravilo nad vse krivične rapallske meje. To pa se ni zgodilo. Slovinci so i ta važen trenutek prezrli, oziroma ga zopet mirno prespali in ukrenilo se ni ničesar. Če se ne motimo, je le tedanje vodstvo pokrajinske uprave storilo v tem pogledu nekatere korake pri centralni vladi, ki so pa ostali brezuspešni ravno radi tega, ker ni bilo nikake podpore od strani domačih političnih strank.

Da se je tedaj nekaj pletlo, to se je dalo posneti iz pisave raznih uglednih jugoslovanskih časopisov, ki so v jeseni leta 1923, opetovano prinášali vesti o korekturah državne meje v Sloveniji, po katerih bi naj dobili Postojno in Idrijo.

Vse kaže, da so se že tedaj morali potegovati naši poklicani državni faktorji za gotove korekture državne meje, da so pa pozneje ta svoja prizadevanja zopet opustili, najbrže, ker niso v nas Slovincih samih našli zadostne tozadevne podpore...

Šele potem, ko je bila usoda Reke že zapečaten, so izvestni slovenski politični voditelji — toraj post festum — interpelirali zunanjega ministra ter stvili svojo »zahtevo«, da se mora definitivna razmejitev v Sloveniji vršiti vsaj tako, da se upoštevajo katastralne meje občin, ležečih ob dosednji provizorični meji. Kaka ironija! Pomisliti je treba, da bi zamogla doseči vsaj približno to, kar so zahtevali gospodje, najbrže vsaka spretnejša jugoslovanska delegacija v razmejitveni komisiji že na podlagi rapallske pogodbe in da bi toraj ne bilo potrebno radi tega čakati še nove pogodbe, s katero smo žrtvovali Reko.

In kakšen položaj je danes? Jeli mogoče položaj v tem pogledu še kaj izpremeniti oziroma zboljšati? Žalibog ne — vsaj ne bistveno. Edino, kar je baje z Italijani dogovorjeno, je to, da se dosedanja provizorična meja iz lokalno-gospodarskih ozirov nekoliko popravi v prid obmejnih občin. Mislimo pa, da je vsekakor važno in potrebno, če Slovinci svoje stališče v tem pogledu pravčasno pecizirajo. Gre se sicer v sedanjem položaju za neznanne pridobitve, škoda bi bila pa vsekakor neodpustna, če naša širša javnost v svoji običajni ravnodušnosti i to prezre.

Dosedanja provizorična meja seka brez vsake vojaške in še manj gospodarske potrebe brezobzirno naše obsejne občine v silno škodo tamošnjega prebivalstva, ki mu pušča gospodarska poslopja na eni, polja na drugi strani — in opetovano deli še celo posamezna gospodarska poslopja istega posestnika. Vprašati se moramo — zakaj vse to? Ali more postopati tako država, s katero živimo v zvezno-prija-

teljski odnosih? Ali se morejo pod takimi okolnostmi razvijati med obema državama živahnejši trgovski odnošaji? ...

Tako postopanje vsekakor ne donša Italiji nikakih stvarnih koristi, nasprotno pa popolnoma nepotrebno draži in vznemirja naše ljudstvo, ki mora priti do prepričanja, da se vse to dela iz zgolj nagaživosti do jugoslovanskega prebivalstva. Mislimo, da bi bilo v interesu Italije, ako bi v času, ko sklepa z našo državo trgovsko pogodbo, pokazala nasproti nam nekoliko več lojalnosti...

Ako premotimo natančneje potek današnje provizorične državne meje v Sloveniji, opazimo na prvi pogled, da se pri določitvi te ni oziralo niti strogo na razvodja, niti ni upoštevalo katastralnih občinskih mej.

Tako seka n. pr. državna meja v logaškem okraju, v smeri proti Žirom leve dotoke Poljanske Sore (Poljanščica) mesto, da bi jih obšla in jih prepustila naši državi. Istotako ne upošteva sedanja meja v ostalih odsekih med Poreznom in Javornikom oziroma Skodovnikom niti razvodnega niti katastralnega principa, sosebno pri Hotedrščici, Planini in ob Cerkniškem jezeru. Z ozirom na to dejstvo morajo biti toraj naše zahteve glede korekture sedanje provizorične meje z Italijo naslednje:

Poleg korekture provizorične meje v osek u Jasovec-Peč — z mejno izpravo pri Ratačah — in v triglavskem pogorju — z izpravo ob triglavskem vrhu — je potrebna korektura sedanje provizorične meje v odsekih med Poreznom (kota 1632) in Javornikom (kota 1268) oziroma Skodovnikom (kota 1257). Pri definitivni razmejitvi v

teh odsekih se mora upoštevati katastralni in razvodni princip. Važna je mejna izprava pri Žirih, kjer naj določa mejo razvodna črta tako, da pripadajo s tem dolinice tudi vseh pritokov na levem bregu Poljanske Sore (predvsem Žirovnice in Osojnice) v celoti kraljevini SHS, dalje pa mejna izprava pri Hotedrščici, Planini in ob Cerkniškem jezeru s tem, da se upoštevajo meje vseh onih katastralnih občin, katere seče sedanja provizorična državna meja. Potemtakem bi pripadale politične občine Žire, Rovte, Hotedršica, Gorrenji Logatec, Planina, Rakek in Cerknica nedeljene naši državi.

Mejna črta naj poteka torej: preko Porezna (kota 1632), Praprotnega brda (kota 1006) ob starl — goriško-kranjski deželni meji, odtod strogo ob razvodni črti do kote 1018, severo-vzhodnega križišča prejšnje logaško-postojnske okrajne meje z državno cesto Logatec-Col, nadalje ob prejšnji logaško-postojnski okrajni meji do Javornika (kota 1268) in nato preko mejnik vrhov: Stanovnik (kota 985), Kozlovka (kota 1042), Skodovnik (kota 1257), Bička gora (kota 1237), Pleča gora (kota 1064), Vavkovec (kota 1176), in Cifri (kota 1391).

Definitivna ureditev državne meje v Sloveniji se bo izvršila brezdvomno tekem letošnjega leta z ozirom na tozadevne dogovore med našo in italijansko vlado. Razmejitveno vprašanje z Italijo se bo likvidiralo sočasno s sklenitvijo nove trgovske pogodbe.

Iz tega razloga smo priobčili predstojče vrste s pozivom na slovenske merodajne kroge, da se tega zavedajo in store svojo dolžnost. Gre se za četudi male dele — pristne slovenske grude...

Pismo iz Trsta.

Z ozirom na Vaš dopis v predzadnji številki Vašega cenjega lista, ki se tiče koncerta: Kumer, Betteto, Thier, dovolite mi da Vam podam v pojasnilo nekoliko popolnoma objektivnih podatkov. —

Najprej moram ugotoviti, da je bila prireditve popolnoma umetniškega značaja in bi bila največja pogrška, če bi se jo hotelo izrabiti v politične svrhe. Neglede na to, da tukaj za take prireditive ni ugodna atmosfera sem tudi prepričan, da bi se zanj v celem Trstu ne dobilo nikjer primerne lokalne. Faktično je bila torej prireditev pripravljena za Italijane, dasi so morali biti prireditelji prepričani, da bo obstojalo občinstvo po veliki večini iz Slovencev. In tako se je prirediteljem posrečil prvi korak na umetniško kulturnem polju in mi smo prvič lahko slišali po dolgem času slovensko pesem v Trstu. Zaslugi za to, gotovo veliko pridobitev, gre edino le umetnikom. —

Kar se pa tiče programa, moram ugotoviti, da isti odgovarja resnici in je tudi dal povod ogorčenju Vašemu dopisniku, ko je bil objavljen. Če bi pa dopisnik v svoji sveti ogorčenosti počakal s dopisom do prireditve, potem ga gotovo ne bi odpisal, kajti pelo s e je izmed 13. skladb 9 v slovenskem jeziku in to je gotovo za koncert, ki je »name nje n« Italijanom dovolj markantno. Naj tozadevno še pripomnim, da je bila celo »Mignon« peti v sloven-

skem jeziku.

Najodločneje pa moram zavrniti očitke sebičnih namenov, ko vsakdo dobro ve, kako težko stališče ima pri nas oni, ki hoče orati fašistovsko ledino. Točno Vam lahko s številkami dokazem, da je bila cela prireditev pasivna, posebno pa še za g. Betteto, ki je s tem, da je odkazal svoje gostovanje na Dunaju, naj-objutnejše oškodovan. Skrajno neokusno pa je od dopisnika bilo, da je umetnikom očital nenarodnost. To očitaje se tukaj tudi vseobče obsoja. Zagovarjati jih v tem pogledu je popolnoma odveč, saj je njihovo delovanje dovolj znano. Dopisniku svetujemo le to, da naj v bodoče prime umetnika na polju delovanja, ki ga lahko kritizira če je za to zmožen, naj pa mu ne otežuje z dopisi, kakor je bil zadnji tako redke nastope pri nas, ker mu s tem ubija vsako dobro voljo za delo. —

Nisem Vas mislil c. g. urednik nadlegovati s temi vrsticami, ker sem pričakoval, da bode dopisnik sam popravil storjeno krivico. Ker pa on sam ne čuti te potrebe storim to jaz uveren, da se nisem obrnil zaman na Vas.

Op. ur. Objavljamo radevolje dopis in pristavljamo, da smo se uverili o popolnoma korektnem postopanju ensambla Kumer, Betteto, Thier v Trstu. Najmanj pa je utemeljen očitek nenarodnosti in osebnega koristolovstva navedenih.

Ivo Berščak.

LISTEK.

Straža.

Noč tiha, mirna, topla, božajoča noč na grobeh mej cipresami pod zvezdnatim nebom.

»Stoj —! Kdo tam?«
»Izmena, bratje —
»Naprejl«

In stiskajo si roke, trde delavne, ozuljene za mehkiimi, gladkimi, bratje Orjunaši na častni straži bratom Stanku, Francetu, Zarku.

Stražijo, ker sovražnik ne pozna pozabljenja, ne svetosti žrtve, ne počitka.

V svitu male lučice leže, bratje v smrti, v svoji s krvjo posvečeni odori trije mučeniki za našo idejo, za idejo, ki je zahtevala in dobivala od sivih davni pa do mrzlične sedanjosti največ najtežjih žrtev: za idejo ljubezni do naroda in domovine.

V polurnaku leže skromni, mirni, tihi, pokojni, tiha, mirna, pokojna noč obdaja njih dom.
Pa zaori silen glas, tisočeri odmevi raztrgajo mir noči. —
»Čuješ brat stražar...?«

»Čujem: glasovi Stanka, Franceta, Zarka, njihova volja, trda zahteva: Domovina nad vse — naša pot — vaša pot —«

Pa vstane sij in šum od juga: visoko nad cipresami po beli cesti zvezdnatega neba nepregledne trume poveljanih vitezov...

Plane sij, plane šum do skromnih mirnih pokojnih junakov v okrvavljenih Orjunaških odorah, zaori na sever, na zapad.

Razsveti se obraz stražarju —
»Čuješ... brat stražar?«

Junaki Kosovega, Romanje planine car Lazar, Miloš Oblič — osvobojeni duh bratov nad gorami, nad neodrešeno domovino, zarja nade sužnjem v temni noči —
Trdi koraki odmevajo v tiho, mirno noč mej cipresami pod zvezdnatim nebom.

† Francetu Šlajpahu.

Zdi se mi, da sanjam. Ne morem verjeti in se živjeti v strašno dejstvo, da je vse to, kar se je zgodilo od nedelje zjutraj resnica. Dragi France! ali si slutil v petek, ko si

mi že pozno dal vozovnico za polovično vožnjo s pozivom, da moram v nedeljo v Trbovlje, da Te bo tam zadela svinčenka sprožena od kupljenega brata? Tvoje telo že krije zemlja, a v avli Narodnega doma je še močan vonj od ogromnega cvetja, ki ga je nanosil narod, klanjajoč se Tvojim in Tvojima soborcema manomom. Prijatelj dragi vedi, da ne bom nikdar pozabil Tvoje zadnje poti iz trboveljske bolnice na kolodvor. Še vidim Tvoj globoki mirni pogled, ko sem držal za nosila — Tvoj mrtvaško posteljo — ob Tvojih prsih, da si lažje prenašal grozne muke. Še čutim Tvojo ledeno-mrzlo desnico, ki si mi jo položil na glavo.

O, France! kako šele mi zvenel v ušesih Tvoje besede: »Ivo, skrbi da pridem v Ljubljano, da ne umrjem v Trbovljah«. Kako tožen je bil Tvoj pogled, ko si s trdom izpregovoril ta stavek. Hotel si čitati iz svojih oči odgovor. Prijemši Te za obraz, sem čutil mrtvaški pot in vedel, da Ti želje ne bom mogel izpolniti. Vedel sem, da Te Ljubljana ne bo več videla živega. Prijel sem Te nemo za roko in klonil glavo, ker nisem mogel prenesti, ko si gledal solze v

mojih očeh, Ti pa junaško umiral brez solz in zdihojanja! Heroj! Nisem videl v svojem življenju še nikogar, ki bi za idejo tako hrabro umiral, kot si Ti! Ni bilo v moji moči Ti te želje izpolniti — izdihnil si svojo veliko dušo že v čakalnici na kolodvoru! France drag, oprosti mi! Tvoja želja, ki si jo hotel izraziti z gornjimi besedami, Ti je izpolnjena, Tvoji zemski ostaniki počivajo poleg istočasno padlima junakoma v slovenski zemlji, neokuzeni od zlata moskovskih morilcev —! Vaša sveža kri pa je oškropila srca vseh Jugoslovenov, ki so ob odprthi grobovih prisegli osveto!

Ta kri je nam močno olje za luč naše vzvišene ideje! France, Vi trije idealisti, ki ste s svojo srčno kapljjo krstili prapor trboveljske Orjune in plačali to s svojim življenjem, ste sigurni vogelni kamni, na katere bomo brez skrbi gradili in dogradili našo veliko edinstveno Jugoslavijo!

Ostudni žolč, ki ga izlivajo prodanci in sovražniki naše svete ideje ne more in ne bo niti malo omadeževal Vaših svežih grobov!

Dragi France! Niste zastoni dali življenje za idejo Jugoslovanskih Nacionalistov, ker ste vllili nam

vsem nove osvežujoče krvi za nadaljno borbo! Tudi Tvoja neprestana skrb za Tvojega otroka ob zadnji uri bo poplačana, ker gotovo ne bo niti enega nacionalista, ki bi dopustil trpeti decij onega, ki je dal življenje za našo idejo!

Prijatelj France! Spavaj mirno in sprejmi moj zadnji Orjunaški pozdrav!

Ivo Berščak.

Na grobeh junakov.

Solzno oko bilo je vsem, ko mati zemlja v svoj objem sprejela tri sinove je preljubne domovine te.

Na zemljo to so padale solze in blagoslavljalje. — A solze te rodile bodo, po maščevanju vplile bodo.

O mati zemlja čuvaj ti te naše brate — našo kri; saj srčno tebe so ljubili in svojo kri zate prelili.

Maks Fakin,

član »Orjune« Moste,

Moste, 5. junija 1924.

Denunciacija gre v klasje.

Mi čakamo mirno in samozavestno izida in uspeha uradne preiskave, skrivati nimamo ničesar. Klerikalci in komunisti pa so spravili vse na noge, da dokažejo utemeljenost svojih klevet.

Ugotavljamo, da hodita po Trbovljah klerikalna poslanca Kremžar in Kulovec, sejata denar iz polnih rok, nagovarjata priče k izpovedbam, ki se ne strinjajo z resnico, in skušajo zavesti preiskavo na napačni tir.

Na vsi moč skušajo klerikalci in komunisti zamotati trboveljsko zadevo, da bi pala krivda na Orjuno. »Slovenec« trdi, da so Fakina ustrelili ljubljanski Orjunaši, komunistična »Berba« meče obdolžitve na zagrebške Orjunaše, obenem pa »Slovenec« z dne 6. t. m. namiguje, da je dotičnik, ki je streljal na Fakina, doma z Dolenjskega in da ga ubiti že hodi strašiti. Na vse konce in kraje skušajo obrniti in zavesti pozornost preiskave na napačne sledove. Zaman ves trud! Če je mogoče razkriti misterij smrti Fakina, potem bo sodišče že poiskalo storilca med komunisti, kajti vsi ti indiciji kažejo, kje se naj išče storilca.

Oblast ima v nasprotju s komunisti in klerikalci fiksno idejo, da je treba iskati dotičnika med našimi člani v Zagorju.

V petek smo dobili obvestilo, da je bilo aretiranih petero naših članov iz Zagorja:

- Jože Sadar, poduradnik rudnika, član Sokola in Orjune,
- Josip Kalan, poduradnik rudnika, član Sokola in Orjune,
- Rudolf Vrabčič, učitelj, član Sokola in tajnik Orjune,
- dva brata Negro, člana Sokola in Orjune,
- Lavoslav Mamuh, trgovec, načelnik Sokola in član Orjune.

Vse te aretirane je žandarmerija uklenjena peljala na postajo, aretirane komuniste pa je dala prepeljati na sodišče neuklenjene. Vsa pozornost se je sedaj osredotočila na jadrnega Fakina, a naše žrtve so potisnjene v ozadje.

Očividno se je Kremžarju in Kulovecu posrečilo speljati pozornost oblasti na krivo pot, ko je zavel tako odkrito sovražnen veter proti Orjuni. Kdo pusti ta dva hujšaka, da motita potek preiskave? Kdo je dal nalog žandarmeriji, da na samo sumničenje uklepajo naše člane in člano Sokola, aretiranih razbojnikov pa vešina žandarmerija ni uklepala. Pozivamo gospoda velikega župana, da pouči orožnike, kako imajo postopati z osumljenici.

Ako bo preiskujoča oblast nasledala vsaki denunciaciji klerikal-

cev, ki love glasove po Trbovljah in ribarji v kalnem, potem bo morala po vrsti pozapreti vse poštene in odlične ljudi v Sloveniji, ki imajo samo to napako, da so odločni pristaši državne in narodne misli.

Delo Kremžarja in Kulovca v Trbovljah, ki so te dni naravnost preplavljene s »Slovencem«, da se z njegovimi lažnimi ustvarja razpoloženje proti nam in pripravijo priče na krivo pričevanje, je nezakonito, ker moti preiskavo, s stališča spodobnosti pa je višek nesramnosti.

Klerikalci, ki se trudijo, da dobe na svojo stran delavce, so podobni onim hijenskim dedičem, ki se vtihotaplja v hišo mrliča, da hinavsko izražajo svoje sožalje nad nesrečo, obenem pa pregledujejo, kaj bi se dalo iz zmede, ki jo povzroča splošna žalost, ukrasti in odnesti takoj in kaj pozneje.

Pod krinko sožalja kradeta Kulovec in Kremžar v Trbovljah delavskim strankam pristaše in glasove, hinavsko stiskata roke žalujočim in se jezuitsko veselita na tihem, ko vidita, da gre pšenica v klasje in da bo hiša mrtvega skoro oropana popolnoma.

Socijalisti! zganite se, primite tatu, poženite ju in dopovejte Bernotu in drugim vodjem, da jim bodo klerikalci skoro speljali zadnjega volilca.

Če že oblast ne zna varovati tajnosti in nepristranosti preiskave, naženite vsaj vi volkove v ovčjih kožah, roparja mrličev, ki delata propagando in se trudita, da bi bila njih stranka dedič vsega imetja umrlih.

»Slovenec«, ki bi bil v drugih časih nategnil vse registre, da bi zadostno naslikal zločinsko delovanje komunistov, ki so vzdignili roko na posvečenega prelata Seipla, kancelarja avstrijskega, molči popolnoma in nima besede graje za komuniste. Sama ta činjenica govori cele knjige o »nesebičnosti« in »krščanski pomoči«.

Ko je treba kovati kapital iz trboveljskih dogodkov, tedaj so rane Seiplove malenkost, če bi pa ne bilo trboveljskega pokolja, bi deževalo očitkov in prokletstev na komuniste.

Kdor ni slep, bo uvidel, za čem gredo klerikalci, česa hočeta hijeni Kulovec in Kremžar. Ven ž njima, s poslancema, ki sejata dinarčke med ljudstvo, sama pa že leto dni vlečeta mastne dijete.

Glasove lovita, z bagatelo jih plačujeta, izdani denar pa bo klerikalcem donášal ogromno vsoto po Din 300 na dan, ako se jima na ta način posreči, da zavedeta delavce na svojo stran.

Pozor tedaj pred volkovoma v ovčjih kožih!

Ljubljana 1. VI. 1924.

Ko bi bila Ljubljana zavedno jugoslovansko mesto, bi bila morala v nedeljo izpregovoriti svojo odlično besedo. Tako, ko so se pojavile prve vesti iz Trbovelj, bi bila morala storiti vse, da pokaže svoje jugoslovansko lice; res je, da je vest vsakega pretresla, a to je bilo vse. Ljubljana ne zna govoriti na ulicah. Res je, da je poročevalska služba slabo funkcionirala — a vedelo se je takoj, da so padli za državo trije idealni njeni borci. Zato bi bile morale zavihirati iz hiš brez vseh pozivov žalne zastave in meščanstvo bi bilo moralo pokazati, da stoji na strani onih, ki se bore za Nacijo in domovino. Pri tomboli na Kongresnem trgu je bilo prilike dovolj, da bi se bilo dalo masi potrebna navodila. Ljubljana je ob velikih trenutkih brez programa. Ne zna si ga ustvarjati sama, kakor da je brez duše in brez srca. In vendar je v nji na tisoče poštenih jugoslovanskih src. Dobro je o nas povedal Cankar: »Vsega je sram, najbolj pa ga je sram ljubezni... Ljubljana vedno čaka, da jo kdo dregne, potem šele stori za silo, kar je treba; nima lasne inicijative. Prekomodna je, da bi žrtvovala malo od svoje komodnosti. Ibi na kolodvor ali vsaj potem v sprevodu in manifestirati za veliko idejo, to je preveč, ako je čas — za večerjo. Neko društvo, ki o njem nihče ne dvomi, da je narodno, je imelo svojo veselico, a ni imelo toliko čuta, da bi bilo ustavilo godbo in ples vsaj potem, ko je bilo že vse znano... Morala je priti Orjuna in prositi... To, kar se je godilo pred magistratom, je največja sramota, kar jih je videla ta mestna hiša. Namesto da bi bilo mesto prvo razobesilo črno zastavo v znak žalosti nad padlimi žrtvami in dalo s tem dober zgled, ni bilo mogoče tega doseči niti tedaj, ko je prišel pred magistrat sprevod, ki je to odločno zahteval. Ko bi bila Ljubljana zavedno jugoslovansko mesto, ne bi bil ta sprevod šel samo nekaj sto ljudi, ampak tisoč bi bili stali na Mestnem trgu — namreč oni tisoči, ki o sebi trdijo in jim verujemo, da so Jugoslovani — in bi bili zahtevali, da mesto izkaže čast mrtvim žrtvam. In bi ne bilo treba, da govori na balkonu samo zastopnik Orjune — meščanski zastopnik bi bil moral tam povedati, kako Ljubljana sprejema tak dogodek. Z veličastno manifestacijo bi bila morala Ljubljana dokazati vsem, da čuti z našo borečo se mladino in da je popolnoma na njeni strani. Spomnili smo se na Ljubljano leta 1908. Ali je bila takrat bolj jugoslovanska. Nemška vojska ji je ubila dva človeka — zdaj ji je rdeča domača zarota ubila tri izrazite voditelje nacionalne misli. In kako je takrat Ljubljana zašumela! Sedaj pa!... Ali ni več ognja v naših srcih?... Ljubljana čuti — a Ljubljana ne zna govoriti. Mi pa pravimo, da je dolžnost vsakega mesta, ki hoče biti narodno in kulturno središče, da izpregovori ob vsaki važni priliki na svojih ulicah. V dejanjih mora kazati meščanstvu svoje prepričanje, če ga ima. Ni dovolj, da se reče: to bo spet velik pogreb. Stvar je pretragična, da bi jo prešli molče, če

nečemo, da nas bodo druga mesta prezirala zaradi mlačnosti in komodnosti, ki jo kažemo pri taki priliki. Tako mesto zasluži potem še bolj žalostno usodo, nego jo ima sedaj. Člani Orjune so bili v nedeljo od celodnevne boja in težkih dogodkov utrjeni in izčrpani — zato je bila dolžnost meščanstva, da samo prevzame vodstvo akcije, ki naj pokaže, da naše mesto živi, čuti in da se zaveda svoje dolžnosti. Napačno je, da čakati drug na drugega, ali da kdo od daleč molče gleda, kako drugi — manifestira za — njegove ideje. V takih trenutkih bi morali biti vsi ena duša, eno srce, vsi bi morali stopiti na ulico, vsak bi moral vedeti, kaj je njegova dolžnost. Tako dajejo druga mesta izraza svojemu čustvovanju. Nizkoten je izgovor: tudi brez mene bodo opravili; ko bi rekel vsak tako, bi ne bilo nikogar. Prihaja čas, ko bo treba čim dalje glasneje govoriti, ako nečemo, da bodo govorili drugi in — drugače. Naša inteligenca mora končno premagati ono zaspano filistrstvo in mora javno manifestirati za ideje, ki so rešilne za narod in državo. Ta žrtev je tako majhna, da jo lahko prinese vsak, vsaj ob priliki, ko drugi polagajo svoje življenje in eksistence na oltar — njihovih idej. To je bilo treba enkrat jasno povedati. Kdor je videl v nedeljo Ljubljano v njeni razburjenosti, ki so prihajala najrazličnejša poročila, je spoznal, da je pri nas mnogo toplih, poštenih jugoslovanskih src — in vendar ta Ljubljana ni izpregovorila, kar je čutila. Kdor je videl sprevod, ki je šel zahtevati črne zastave iz hiš in kdor je bil priča sramoti pred magistratom, ko so stali tam ljudje kot berači, ki prosijo miloščine, bi bil mislil, da gre za privatno stvar. In vendar je šlo in gre za našo skupno stvar. Orjuna je samo mlada gonilna sila, ki hodi naprej. Dolžnost drugih je, da gredo za njo. In če gredo za njo, je treba, da gredo vsi, ki so z njo. Le tako more govoriti naša beseda v svoji polni sili. In to je treba, in čim dalje bolj. Danes vidimo, da ni mogoče drugače. Ali zmaga naša vodilna ideja, za katero se je Ljubljana tako častno borila leta 1908. in leta 1918. — ali pa bo propadlo vse. Toda ne mislimo, da zmaga dobra stvar sama po sebi. Za dobro stvar se je treba boriti, treba jo je javno priznavati — več, treba jo je ob vsaki priliki zagovarjati z vsem žarom in fanatizmom. Zato ne mislimo, da je dovolj, če smo poštene Jugoslovani, to je treba pokazati javno in z dejanji. Šele potem

bo premagano zlo v nas, med nami in okoli nas. Orjuna ima več pristašev nego članov — in to je vojska, na katero bi se morala vedno zanesiti, da pojde za njo na javno manifestacijo. Zato še enkrat ponavljamo Cankarjeve besede iz »Pobod iz sanj«, ki so tako zelo resnične: »Vsega ga je sram, najbolj ga je sram ljubezni«...

Naših nasprotnikov ni sram javno govoriti proti materi Domovini, proti državi, proti kralju — nas pa je sram manifestirati za ideje, ki so se zanje borili največji naši možje. Ali smo tako daleč padli, da je lovpovščina več vredna od poštenosti? In da bomo prikriivali svoje priznanje pred maloverno množico. Nasprotno: prav zaradi nje je treba, da javno, očitno in glasno priznavamo svojo vero. Edino to je častno za človeka, ki hoče, da verujemo v njegovo prepričanje. Naš čas zahteva odločnih javnih oznanjevalcev nacionalističnega evangelija in združenih mas, ki kažejo jasno svojo voljo, da zmaga oni mir in red, ki je mogoč edino v znamenju narodnega in državnega edinstva in absolutne vdanosti naši skupni domovini. Vse drugo je polovičarstvo in daje potuho nasprotnikom.

Čas je resen — treba je iti na delo. Ljubljana mora govoriti drugače. Vemo, da zna in mora, ako neče pred drugimi jugoslovanskimi mesti nositi sramotnega pečata, da od same ljube komodnosti ne zna javno pokazati svojega prepričanja.

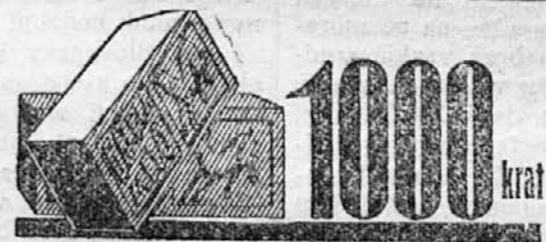
Z Ljubljano 1. junija 1924 — ni smo mogli biti zadovoljni — to je bila Ljubljana teh zadnjih let, ko je izgubila svoje srce — a Ljubljana se je v nedeljo zavedla, da mora postati drugačna in mi verujemo v Ljubljano bodočnosti.

Predramilo jo je leto 1908. — dvignilo jo je leto 1918. — naj jo osvobodi leto 1924. Meščan.

Lek protiv revmatizma.

Pre dve godine pronašao je mladi ruski lekar i bakteriolog Dr. Rahlejev jedan lek protiv svih vrsta reumatizma, koji je nazvao prema njegovim sastavnim delovima Radio-Balsamica. Primenjivanjem toga leka u praksi postigli su se neverovatni rezultati tako, da je danas Dr. Rahlejev sa svojim lekom poznat u čitavoj Evropi. Lek se upotrebljava izvana, te veoma brzo deluje neškodeci ni srcu i ne ostavljajući nikakvih tragova na koži.

Naš svet posle ovega rata mnogo pati od te gadne bolesti, te sada ima priliku i najteži reumatizam da se sa 2—3 flašice ovoga leka brzo izleči. Lek se izradjuje u laboratoriju Dr. Rahlejeva, Beograd, Kosovska ul. 43.

je poplačan trud in delo gospodinje, ako pri pranju uporablja dosledno

samo **MILO „GAZELA“**

Tvrška BESEDNIK & DRUG

Ljubljana, Prešernova ul. 5

prilagojena svojo bogato zalogo vseh vrst zdravstvenih aparatov in bandaž, kakor trebusne, zelodeno pasove za dame in gospode, pasove za noseče ter porodilce, lastnega izdelka trigatorije, naravnostne specialne gume, srebrno penjarje in gumi-nogavice ter povoje proti krčnim žilam.

Parna pekarna Jean Schrey

nasl. Jakob Kavčič, Ljubljana

naznanja, da ima vsak dan večkrat priznano najboljšo sveže pečivo.

Telefon šte. 158.

ORJUNA ŠOŠTANJ:

† Šlajpahu.

Kam greš, Francé, tako mlad, od tod?

Kaj bodo brez Tvojih ljubečih rok Tvoj oče in mati in — žena, otrok?! Še ko zamiral Ti srca je žar, točil si olje v naše Volje požar... Še ko zapiral si dobre oči, prapor je bil je v mislih Ti. — Ko ob ločitvi zdaj tuga presune srca Tvojih soborcev, Or-Ju-Ne, vsa boš se zlije v en krik: Heroj! Pred nami hodi, vodi nas v boj: »Za kralja, za rod!« — Naprej, naš vod!

Tone Kurnik.

Obisk ranjencev.

V Ljubljani so se poizgubljali zadnji zvoki zvonjenja za padlimi žrtvami zaslepljenosti našega naroda, ko sem prestopil tih prag bolnice, da obiščem one, ki so svojo krvjo podpisali orjunaški program in mazilo naše svetinje z najdragocenejšim balzomom — s svojo krvjo.

Ranjenci leže v posebni sobi kirurškega oddelka v paviljonu od vhoda na levo v prvem nadstropju. Soba je svetla in le poredko se začuje kak utrip mesta, ki žaluje in se pripravlja na pokop najboljših Slovencev-Jugoslovancev. V sobi je mir in neko tiho pričakovanje sije vsem ranjencem iz oči, ki sanjajo o lepši bodočnosti, kot je sedanja brutalna resničnost. Stopil sem k prvemu bratu, ki leži tik pri vhodu na levo. Je to brat, Edvard Kraji, član Orjune Maribor-Studenci. Po poklicu je delovodja v tovarni Kovina. Vidi se, da je izgubil mnogo krvi, v obraz je upadel in izmučen. Na vprašanje kako je bil ranjen mi je pripovedoval:

»Stopal sem v I. četi uniformiranih akcionašev. Naenkrat začujem streljanje in zapazim, da se vrši boj za barjake.

V boj nisem mogel poseči, ker sem bil neoborožen. V tem pa že pada prva bomba, ki sem jo poiskoval sicer breniti z nogo v jarek. Zaklical sem še: »Bomba«, bilo pa je že prepozno. Sledila je detonacija, zapaklo me je na peti, obenem pa mi tudi raztrgalo hlače. Odšel sem

v neko trgovino, kjer so mi za silo obvezali zevajočo rano. Nato sem odšel pred Trbovljam, kjer so me komunisti zasramovali, najsi so videli, da komaj stojim.«

Pri oknu leži Lebar Alojzij, močan mož, širokih prsi in zagorelega obraza. Na rokah, ki jih v težkih bolestitih neprestano krči, je vidno, da je vjaven, kot delavec in oče 6. nepreskrbljenih otrok, trdega dela. S težavo mi je podal roko in se za las premaknil ter mi pripovedoval:

»Šli smo mimo »Konsumas«, kar začujem klic »Fej Orjuna!« V tistem trenutku pa je že tudi nekdo izmed komunistov priskočil k Oblastnemu praporu. Oblastni praporščak je hotel napad parirati s sulico praporja. Padli pa so že tudi prvi strelji od strani napadalcev, narkar se je pričela strelba in boj. V tem pa je že tudi padla iz podstrešja bomba, ki sem jo spoznal, kot avstrijsko »jajčasto granato« in zaklical: »Bomba« ter hitro odskočil. Sledila je eksplozija. Padel sem težko ranjen pod kolenom, kjer mi je bomba strla kost. Prapor mi je odvzel inž. Kranjec, ki me je tudi prenesel v bližnjo hišo. Od tu so

me prenesli v Rudniško bolnico, od tam pa na kolodvor. Nosili so me komunisti in pripovedovali ljudem: »Nosimo enega, ki je črn kot hudič!« Okoli stoječih komunisti pa so mu odgovarjali: »Kaj pa nosite hudiča, vrzite ga v graben!« Ranjeni Lebar je najteže poškodovan in bati se je bilo zelo, da bi izgubil nogo.

Ob steni leži močan mladenič, živo iskričih oči, je to naš junak, Josip Kuček, praporščak rakeške Orjune, ki ima od bombe pretrgane žile na roki in ranjene 4 prste.

Nanj so navali komunisti in mu hoteli s silo iztrgati prapor rakeške Orjune, kar pa je preprečil. Je izmed vseh ranjencev še najbolj razpoložen in najmanj izmučen.

Poleg njega leži četrta žrtev Fran Lešnjak, član Orjune Rakek, ki je ranjen v desno stran spodnje čelusti od bombnega drobca.

Zadnji ranjenec je Albin Arneš, tudi član Orjune Rakek. Ranjen je od bombnega drobca v levo nogo s prestrelkom skozi koleno. Ranil ga je tudi drobček bombe baš v istem hipu, kot brata Lešnjaka. Ko so ga nesli na kolodvor je vpila nad njim

iz hiše pri cementarni neka ženska: »Ali vas še ni hudič vzpel?«

Da je toliko Rakečancev ranjenih je vzrok to, da je bila rakeška akciona, kot ena najboljših takoj za oblastnim odborom. S svojim smelim nastopom se je tudi v Trbovljah izkazala vredna svojega ustanovitelja.

Iz bolniške sobe sem odhajal s prepričanjem, da so vsi ti naši možje vsak hip pripravljene še izpostaviti svoje življenje za vzvišeni cilj končne zmage jugoslovanske misli. —ej.

Priporočamo vsem rodbinam KOLINSKO CIKORIJO izvrsen orodatek za kavo.

GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIČ & DRUG
 LJUBLJANA, BOHORIČEVA ULICA 24

Žalosten položaj slovenskih rudarjev na Westfalskem.

Rudarji imajo po zakonu na Westfalskem podzemno 7 ur in nadzemno 8 ur dela na dan. V delavski pogodbi z dne 23. 11. 1923, je bilo med rudarji in imejtelji premogovnikov dogovorjeno, da bodo delali podzemno 8 ur, da pa dobijo za zadnjo 8. uro posebno plačilo. Imejtelji premogovnikov dosedaj še nikdar niso izplačali rudarjem zaslužka od te ure, kljub vsem opozoritvam od strani delavskih organizacij. Radi tega so rudarji 1. maja 1924 po končani 7. uri zapustili delo ter so odslej delali le po 7 ur na dan. Nadzemni delavci, ki so delali od decembra 1923 po 12 ur na dan, so pa začeli delati po 8 ur na dan. — Prve dni so imejtelji premogovnikov pustili delati delavce podzemno 7 ur in nadzemno 8 ur. Dne 6. maja 1924 so pa vse delavce izprli ter je sedaj nad 450.000 rudarjev brez dela. Tovarne po večini še delajo, dokler imajo še kaj premoga; nekaj jih je na že ustavilo delo. Delavci, zlasti Slovenci, se nahajajo v strašni bedi, ker nimajo nikakega zaslužka in ne odbijo od nikjer nikake podpore. V zadnjem času so tako slabo služili, da so se oženjeni brez otrok težko in slabo preživljali, in si tedaj ni mogel nihče ničesar prihraniti. — Vsled iniciative iz domovine se je pričelo preseljevanje naših rudarjev v Belgijo, Francijo in Luxenburg ter so začeli francoski in belgijski rudokopi, opozorjeni na slovensko delavstvo na Westfalskem, celo vabiti slovenske rudarje na Francosko in v Belgijo. Nekateri slovenski rudarji, ki so se, odpuščeni od Trbov. prem. družbe, nedavno preselili v Francijo, prihajajo sami med svoje rojake v Nemčijo in jih poučujejo o ugodnem položaju delavstva v Franciji ter so že mnogo svojih rojakov spravili na Francosko, kjer je dosti dela in dosti kruha. Toda belgijski, francoski in luxemburški podjetniki sprejemajo le zdrave, močne ljudi, ki nimajo več, kakor 45 let. — Brezupen je pa položaj rudarjev, starih nad 45 let, in vseh vpokojencev ter vdov in sirot. Živeti na Westfalskem ne morejo, na vrnitev v domovino pa ne morejo misliti, ker so brez vsakih sredstev. Na konzulatu v Düsseldorfu se zatrjuje vsakemu, da je 200.000 Din, ki so bili na razpolago za reimpatrijacio naših ljudi, že zdavnaj pošlo. — Odbor za pomoč westfalskim Slovincem je na prošnjo »Zveze Slovencev v Hambornu in okolici« interveniral pri konzulatu v Düsseldorfu v korist naših slovenskih rudarjev. Toda naš konzul v Düsseldorfu je na vprašanje slovenskih rudarjev, ako je že odbor za pomoč westfalskih Slovencev pri njem in-

terveniral, odgovoril, da bo že on napravil, kakor sam ve, da je prav. Delegata westfalskih Slovencev sta v februarju 1924 intervenirala v Beogradu, da bi šla vlada našim državljanom, ki se morajo izseliti v domovino, pri njihovi preselitvi toliko na roke, da bi dobili brezplačno vožnjo za osebe in pohištvo. Obljubilo se jima je, da dobi konzulat v Düsseldorfu od ministrstva direktive in potrebna sredstva v pomoč onim našim državljanom, ki na Francoskem, v Belgiji in Luxenburgu ne dobijo dela in na Westfalskem ne morejo živeti. Sedaj pa dobivajo naši državljani od istega konzulata take odgovore! Kje naj dobijo naši državljani v tujini pomoč, ako jim je ne nudi naš konzul? Po najprimitivnejših pojmih o dolžnostih države je častna dolžnost naše državne uprave, da pomaga našim državljanom na Westfalskem, ki si ne morejo v tujini služiti kruha in ki se morajo vrniti v domovino, da ne umrejo gladi v tujini. Prestižu naše države ne bo pomagano, če bo izšla pri bodočih volitvah nacionalna vlada z zmago z bojišča in če bodo naši športniki odnesli z olimpijade v Parizu lavorike, ako bo inozemstvo videlo, da morajo naši državljani vsled pasivnosti in brezbriznosti naše državne uprave umirati v tujini od gladi. —

Westfalski Slovenci so domovini zelo hvaležni za dinarski dan, dasi seveda vedo, da bo najbednejšim med njimi zneski, ki jih dobijo, le za prvo silo pomagano. Hvaležni so domovini, da se spominja njih najbednejših. Prosijo pa, da se denarja na noben način ne pošlje konzulatu v Düsseldorfu. Denar, ki so ga nabrale v domovini naše katoliške organizacije in njih člani, bo razdeljeval gotovo kaplan Tensendern v Buer-Erle, seveda le med člane katoliških društev, predvsem družbe sv. Barbare. Ostali denar je pa potrebno, da dobi »Zveza Slovencev v Hambornu in okolici«, ki ima včlanjenih skoraj 4000 Slovencev in katere odbor najbolj pozna najbednejše med bednimi rudarji. Odbor »Zveze Slovencev v Hambornu in okolici« bo svoječasno poslal odboru za pomoč westfalskim Slovincem v Ljubljani potrdila onih, med katere se je denar razdelil. Ker »Zveza Slovencev v Hambornu in okolici« gotovo ne bo dobila takega zneska, da bi se ga moglo razdeliti med vse bedne rudarje na Westfalskem, bi bilo pač najbolje, da bi dobile podporo predvsem vdove in sirote slovenskih rudarjev, katerih je samo v Hambornu 60 z 80 otroki, ki pričakujejo smrti od gladi. —

Dopisi.

TRST.

Dragi bratje!

Kakor more zadeti človeka najbridkejši udarec, tako je zadela nas tužna vest o izgubi naših najboljših in plemenitih narodnih borcev, ki so padli kot žrtev tako vzvišene ideje. Kri nam je zastala, vsilile so se nam solze od bolesti in skrčile so se nam pesti. Govorila nam je samo duša.

Neprecenljiva nam je izguba mož, ki so svoje življenje podarili narodu na oltar. Ves zaslužjen, narod objokuje to težko izgubo in se

najkrutejše izraža nad bestialnim činom osvobojenih izrodov, ki jih doji naša mati Jugoslavija na svojih prsih.

Bolj krčevito bomo stisnili našo jugoslovensko zastavo in vedno bolj se bodo širile naše vrste po našem ugrabljenem ozemlju. Pokazati se hočemo vrednim dragocene krvi, ki je poskrpila tužno zemljo in se prelila za nas. Žrtvovali ste življenje svojih najboljših mož, ali njih duh bo ostal za vedno vzvišen med nami.

IV imenu našega zaslužjenega naroda, ki čuti z nami, izrekamo celokupni organizaciji in prizadetim družinam naše najgloblje sožalje. Bodi jim zemljica lahka!

Bratu Kranjcu najskrenejše častitamo in tolaži nas zavest, da je ostal pri življenju. Rotimo ga pa, da ne izpostavlja svojega — nam tako dragega življenja, ker ga ljubimo neizmerno. Vemo, da je vedno pripravljen žrtvovati se za nas, zato ga pa še bolj rotimo, ako ne zaradi sebe, naj stori to zaradi nas in zaradi naše velike ideje. Zadelo nas je kruta izguba, naj se ne izpostavlja še večja!

Jesenice. Mestna Orjuna na Jesenicah je s svojim dopisom, dne 2. junija zaprosila občinski urad trga Jesenice, ki mu načeluje gerent g. Valentin Černe, da v znak žalosti za padlimi žrtvami umorjenih na zavraten način od strani nahujskane komunistične mase razglaši, da se razobesijo črne zastave ali pa narodne trobojnice na pol droga s črnim florom.

G. gerent tega ni hotel storiti, ampak se je izrazil, da ga to prav nič ne briga.

Nam je to prav vse eno ali to njega briga ali ne, ker na njegovo mnenje ne damo nič. Vprašamo ga samo, ali bi to isto odgovoril tudi v časih »blažene Avstrije«, katere poginulega kajzerja še danes tako spoštuje in mu izkazuje čast s tent, da nosi takozvani »Kajzerbart«, znak trinoštva, ki ga je vendar toliko ljudi že samo iz golega sranu odstranilo.

Opozarjamo gosp. gerenta, da nikoli ne izda naredbe, da se izobesijo črne zastave, kadar to ne bo v državnem ali nacionalnem interesu, ker bomo v nasprotnem slučaju poskrbeli mi za to, da ne bodo visele.

Vse slovensko Celje je pod močnim dojmom Drajmederhausa. Odborove seje nesklepčne, Ivana Kosa Narodna kavarna kljub inseratom v »Novi dobri« prazna, zato pa mestno gledališče kljub koncu meseca polno. Kdor nima zmisla za Schubertov genij — in teh je mnogo, ravno zato, ker je gladišče vedno polno — tega pritegne oštarjski naslov: »Pri treh mladenkah« — Drajmederhaus, Evo, zopet so naši neumorni pionirji, to pot kulturni pionirji, nacionalizirali nemško podjetje, ki nese, nese. Zato je nam neumljiva kritika ljubljanskega »Jutra« ki pravi, da mora biti Slovincem Drajmederhaus nerazumljiv. Kako mora biti verdar celjskim Slovincem nerazumljivo nekaj, kar se je v Gracu, vendar v Gracu igralo po več stokrat zapovrstjo in kar naj se godi an der schönen blauen Donau, Zakaj bi morali biti vendar mi Slovenci tako zaplankani, da bi ne mogli gledati Schuberta, sentimentalnega in bednega med kričnimi barvami kmečke ofceti. Ko vendar nese, nese, zakaj naj potem tudi naš mili jezik domač — ni treba, da je materni — ne prispeval h kulturnemu razmahu; saj že pomembni naslov »Pri treh mladenkah« (Drajmederhaus) jasno priča, kako se sploh more Drajmederhaus posloveniti. Ne, ne mi celjski Slovenci gremo preko takih rovtarskih pomislekov. In gremo iz Drajmederhausa naravnost — na Malgajevo slavnost.

Celjski mehanik Josip Roitz, ki ima svojo delavnico v Prešernovi ulici v Celju, šteje med svoje naj-

boljše odjemalce slovenske stranke in je mož odvisen le od slovenskih naročil, ker bi sicer v Celju ne imel obstoja. A glejte! Mož je eden najbolj zagrzjenih skritih nemškutarjev, ki si šteje v dvomljiv ponos, da zamore s svojim vrednim sodrugom kleparjem Korberjem zabavljati čez Slovence. Ko se je v Celju zadnjo nedeljo zvedelo za tragedijo v Trbovljah, ni ta mož s svojim vrednim sodrugom zamogel skrivati svoje pangermanske škodoželjnosti ter je na večjih krajih dal izraza temu svojemu mišljenju. Obljubljamu gospodu Roitzu, da njegovo delovanje ne bo ostalo brez plačila; napram takim pijavkam ne poznamo nobenega pardona.

OBČINSKE VOLITVE V CELJU.

Kakor sklepamo po časopisnih vesteh stojimo tik pred volitvami v avtonomna štajerska mesta Maribor, Celje, Ptuj. Ker so ta mesta bila do preobrata domena Nemcev, se ni čuditi, da se pri njihovih prebivalcih še vse do današnje dobe naša nacionalna ideja ni zamogla zadostno uveljaviti. Kot velik minus se mora vpoštevati nadalje tudi dejstvo, da stoji stranki Nemcev in nemčurjev nasproti v številne stranke razcepljena slovenska fronta. Važen moment je tudi ta, da predstavljajo Nemci v gori navedenih mestih veliko gospodarsko silo. V zadnji dobi smo zvedeli po časopisnih vesteh, da se je sklenilo v Mariboru, da se vse slovenske stranke sporazumijo v tej smeri, nastopiti pri bodočih občinskih volitvah z enotno listo; žalibog ne moremo poizvedeti, ako se je taka enotna slovenska fronta ustanovila tudi v Ptujju, za Celje pa vemo, da dosedaj enotne slovenske fronte ni. Slišijo se govornice, da so se sicer takozvane napredne stranke že združile ali se bodo združile, čitali pa smo tudi v časopisih oster napad neke slovenske stranke napram drugi z decidirano izjavo, da se ta stranka — mišljena SLS — z drugimi slovenskimi strankami v Celju ne veže.

Konstatirati moramo, da so pri zadnjih državno-zborskih volitvah dobili v Celju Nemci relativno največ glasov. Kot poznavalci razmer tudi vemo, da so vse socialistične stranke zgubile na terenu, dasi klerikalna stranka dela, z ozirom na zadnji izid državno-zborskih volitev, preveliko naude v njeno številno moč, vemo pa tudi, da je nemška moč ostala žal ista kakor je bila prej.

Kot nacionalisti smo interesirani na tem, da ostane mesto Celje v slovenskih rokah. Ker se dosedaj Orjuna politično še ne udeležuje, moramo stremeti za tem, da se uveljavi v Celju slovenska grupa, ki nam daje garancijo za dovoljen izid volitev. Ta grupa, katero bo Orjuna tudi z vso svojo silo podpirala, pa mora dati sestavo svoje kandidatne liste garancijo, da bo podpirala naš nacionalističen program ter da tudi sicer odgovarja gospodarski strukturi celjskega slovenskega volivstva.

Škofja Loka. Prošlo soboto je mestna Orjuna Škofja Loka priredila v čast br. Valentinu Starmanu prijateljski večer, ki je imel le-ta namen, se skromno spomniti odkovanca s češkoslovaškim vojnim križcem, podeljenega mu povodom zadnje dobrovoljske slavnosti v Ljubljani. Večer, na katerega so prihitali številni člani Orjune in So-

kola, je imel pravi nacionalni značaj. Ob prepevanju Orjunaške himne in drugih narodnih pesmi so se vrstile čestitke in napitnice. Omenjena bodi le ona br. Starmana. Iz toka njegovih besedi je izzvenela neomajna in krepka volja po delu za pravo nacionalno ujedinjenje. pa tudi graja nad onimi, ki dela dobrovoljcevo nočjo videti in ne upoštevati. Ob slavnostnem razpoloženju, ki ga je navzočnost njegovega sobojevnika dobrovoljca Aliča le še dvignila, se je zaključil ta večer.

Tebi br. Tine pa izrekamo še enkrat naše priznanje in čast! Vemo, da vztrajaš v naši borbi, kljub temu, da si obdan od nasprotnikov, ki bi te hoteli videti drugačnega. Vendar ti veš, da naše delo še ni končano in zato neumorno čakaš trenutka, ko se boš z drugimi vred odzval Orjunaškemu glasu na pohod k naši zmagi. Zdravo!

Razmere v tovarni »Petovija« na Bregu pri Ptujju.

Razmere v tukajšnji tovarni se nikakor ne zboljšujejo, ampak celo poslabšujejo. Domače delavstvo se vsak teden odpušča iz službe, kot vzrok navaja vodstvo pomanjkanje dela, mi pa mislimo, da je to le zaslug velenemca Bayerja. In to se vrši vse lepo polagoma, tako da se delavstvo ne razburja. Seveda za Nemce je prostora dovolj, ter bi jih še najraje več privlekli sem v tovarno. Od inozemcev so zaposlene kar cele družine 5 po 2—4 člani, čeravno je izdala oblast samo za enega dovoljenje, dočim se naše delavstvo, ki je že po 4 leta v tovarni in so očetje večje družine, katero morajo vzdrževati s parimi groši, vrže kratkotalo na cesto. Ti pritepeni so pa vedno bolj predrzni in si upajo naše ljudi še zmerjati z različnimi psovkami. Dogodil se je že večkrat slučaj, da se naše ljudi zmerja z Windische T... ali Bag... ter se v tem najbolj odlikujeta gg. Gross in Bayer. Kaj takega je le še v Petoviji mogoče, ker se inozemci ne zmenijo za predsednika, ker je njihov absolutni vladar in voditelj g. B. G.! Gross, ki je zaposlen v šivalnici kot predelavec, zaposluje same ženske, med temi tudi precej inozemk, se je že tako daleč spozabil, da psuje Sokolice, ki jih je tudi nekaj med domačimi z omenjenimi psovkami. Javnost naj torej razsodi, ako se domačin pod takimi razmerami v Petoviji čuti sploh svobodnega Jugoslavana.

Vas g. G... opozarjamo, ako se pripeti še enkrat tak slučaj, Vam bode pomagala »Orjuna«, ako že oblast noče, da pridete čimprej čez mejo, toda odnesli bodete lepe spomine!

Slišali smo tudi, da se g. B. jako zanima za našo Orjuno. G. B., ne bojte se, tudi mi se za Vas sedaj bolj zanimamo in Vas ne bomo pozabili, predno ne sfrčite. Za preselitev v Vašo blaženo domovino bomo že poskrbeli. Ne mislite, da res ne moremo ničesar napraviti proti Vam!

Delavstvo pa prosimo, da zaupa v našo organizacijo in javi vsak najmanjši prestopok od strani inozemcev, Nemcev.

Najcenejše pridete do obleke

ki Vas naredi elegantnega, ne da bi plačevali dragega krojača, pri
DRAGO SCHWAB
 LJUBLJANA.

TRGOVSKA BANKA D. D. LJUBLJANA

Podružnice:

Maribor
 Novo mesto
 Rakek
 Slovenjgradec
 Slovenska Bistrica

Bržojavi:
 TRGOVSKA

DUNAJSKA CESTA ŠTEV. 4.

(V LASTNI STAVBI)

Kapital in rezerve Din. 18.300.000.—

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Telefon: 139,
 140, 458.

Ekspoziture:

Konjcep
 Meža-Dravograd

1924

Kronika.

Komuna na Turjaškem trgu je pokazala nacionalistom, da ima na umoru naših bratov v Trbovljah popolnoma čisto vest, ko je po tragediji v Trbovljah vse svoje poštivo spravilo v klet. Ali ne?

Da, dal Vredni ste svojih zavznikov pri Zmajevem mostu.

Krščanska ljubezen! Ni se še zemlja vlegla na grobovih naših mučnikov, že jih klerikalci izrabljajo v svoje egoistične partizanske svrhe. Pa ne le to. Ni dovolj, da se je »Slovenec« lotil tega ogabnega posla, ki se vsakemu poštemu človeku gnusi, trebalo je še terejalk, da že itak prežalostnim staršem in sorodnikom odpirajo nove rane in povzročajo še večje bolečine.

Služba, ki se je zgodil v sredo pri zadržani za blagopokojnim bratom Francetom Šlajpahom, pač dokazuje, kako globoko je padla klerikalna morala in kake zločine so zagrešili klerikalci s tem, da so naše ljudstvo zapeljali tako daleč, da postajajo nekateri, zlasti ženske, v pravem pomenu besede — versko blazni.

Pri omenjeni zadržani, ki se je služila v sredo ob 8. uri v Franciškanški cerkvi, so bili navzoči vsi sorodniki blagopokojnega. Po končanem obredu kar nakrat pristopi k g. Šlajpahu, očetu umorjenega, neka ženska in ga nahluri, kakšnega sina je imel, ali je bil to sploh kristjan, zakaj daje za mašo za brezvercem-Orjunašem in slično.

Mislimo, da ni človeka, ki bi mogel tak čin verske blaznosti in to v cerkvi zagovarjati in ki bi njegovih povzročiteljev ne obsodil. Prepričani pa smo tudi, da bo dotična ženska na en ali drug način dobila pohvalo za svoj junakiški čin, kot jo je izrekel »Slovenec« trboveljskim morilcem.

Časi se izpreminjajo, »Slovenec« pa ne. Ko smo čitali te dni izbruhe tega pobožnega glasila, ki bi bil imeniten uradni list kakega kanibalskega kneza, ki mrtve so vražnike požre s kožo in kostmi, smo se spomnili na leto 1908. Tudi tedaj je ubiral na las enake strune kot danes. Prvi dan, ko je bil narodov srd in nacionalna bol zvrhana, se je postavil tudi on na stališče revolucionarnega slovenstva in se celo drznil dvigniti svoj posvečeni glas proti avstrijski vladi, od koje milosti je živel. Drugi dan pa jo je že ubral v staro smer in tretji dan je že denunciral one, ki so se lečili svoje rane in s solzami škropili še ne dobro zasuti gomili septembrskih žrtev. Tako tudi sedaj. Prvi dan je prinasel še nekam objektivno poročilo s trojanskim darom o justifikaciji Fakina, ki se je izvršila v prenapetih možganih maziljenih opazovalcev

Trboveljske tragedije. Drugi dan, ko ni kazalo na račun orjunaške krvi več izdajati posebnih izdaj pa je krenil na pot »resnice in pravice«, s katero hoče, on usmiljeni Samaritan in nosilec idej Njega, ki je bil sama Ljubezen in veličina, valjati v umazanem blatu politične borbe One, ki jim ni vreden najvišji cerkveni funkcionar poljubiti s krvjo napojene suknje!

Dr. Lemež javka. Veliki revolucionar in demagog dr. Lemež izgublja svojo revolucionarno oduševljenje v geometrični progresiji z besom in gnevom naroda, ki sodi, kje je pravda in nepravda. Pred par dnevi še ljudski tribun, barikadni govornik, ki hujska z najpodejšimi frazami na pokolj, stoji danes, ko ga je zadel srd naših bratov samo posredno, ves skrušen in moleduje za pomoč policiji in cerkev. Zalostna mu majka! On, ki je imel pri vsem pobalinstvu še največjo srčco, kliče danes sodnijsko komisijo, da oceni bore škode, ki mu je bila prizadejana. Doktore! Kdo bo pa ocenil veličino žrtev, ki so jo doprinesli naši junaki? Kje je sodna komisija, ki bi zamogla oceniti škodo, ki ste jo povzročili vi z vašim političnim po krvoprelitju, ki je rodila že gore bolesti in morje solza? Kdo bo ocenil izgubo očeta, moža, žarčenca in sina, bolne matere? Mari vi Pilat, ki vam ni glava vredna svinčenke!

Strahopetnost se je lotila za dr. Lemežem tudi ostalih njegovih pomagačev in revolucionarnih sobojevnikov. Ljudje, ki so se pred kratkim plavali v ognju revolucionarnega anarhizma in klicali proletarce na barikade proti strašni Orjuni, danes trepetujejo in se izmikajo pravičnim roki Usode in Osvete! Može, ki so ustvarjali in bili duše proslulih delavskih obrambnih organizacij, ki so si stavile za glavno zadačo razbijati »fašistovskim Orjuncem glave« izmikajo danes svoje osebe pred upravičenim maščevanjem.

Postali so na mah vsi najkrotkejši in najponižnejši ljudje pod milim solncem, ki nimajo drugih tendenc, kot obiskovati svoje sorodnike in poslušat lahke zvoke divizijske godbe! Jadne kukavice! Če ste imeli pogum napad v potankosti organizirati in ga tudi izpeljati, imejte še pogum prevzeti nase vso odgovornost, kot smo jo prevzeli mi Jugoslovanski nacionalisti za vse akcije, ki smo jih izvršili. Sicer pa kaj morejo tudi generali če pa jim je vojska odrekla pod jekleno voljo Orjunašev, ki raje umirajo, kot da bi padle njih svetinje v sovražnikove roke! Zato, junaki zaplotniki na dan!

Izven zakona ali nad njim.

»Osvetit čemo Vas, i van pozitivnih zakona ove zemlje.« Tako smo se s svojim velikim čelnikom zakleli nad odprtimi grobovi žrtev.

Kako se ta naša zakletva sklada z drugo istotako našo, da hočemo do zadnjega diha braniti svojo državo — torej tudi njene zakone? Ali hočemo svojo prvo zakletvo prelomiti in z njo vernost državi?

V vojni bila je naša država ustanovljena. Za nekatere med nami je pa živela že preje. Ustanovili smo si jo sami že pred letom 1914, in jo v sebi utrdili, ko smo v ječah, bolnicah in legijah imeli časa dovolj za premišljevanje.

Ko so v nemškem jeziku tiskani, v znano Manzovo izdajo črno vezani zakoniki še veljali v imenu seiner k. u. k. apostolischen Majestät, smo mi poznali že drug, višji zakon, ki nam je veleval: *Naš zakon je domovina.* Ta domovina je bodoča Jugoslavija, ki živi danes še le v naših srečih in domišljiji, izven njih pa jej je ime — veleizdaja.

Proti legalnosti zakonov postavili smo svoj najvišji zakon, legal-

nost nacije, ki je najvišja, ki je naša suprema lex. Tej naciji smo takrat v svojih srečih položili zakletvo, da ostanemo zvesti njej, svojemu najvišjemu zakonu, v zaveznem nasprotju z — veljavnimi, pozitivnimi zakoni.

Malo pozneje so klerikalni agitatorji na shodih še iskreno razlagali, da oni mislijo z majniško deklaracijo resno, z »okvirjem in žezlom« vred. Njihov nacionalizem je torej do zadnjega priznaval »pozitivne zakone«. Zato sploh ni bil nacionalizem.

Dobili smo svojo državo, z mejami, ustavo, skupščino, dinastijo, s svojimi zakoni, vojsko in ostalo organizacijo. Nekateri so bili — čestudi le malo časa — mnenja, da je s tem vse doseženo; da je že vse opravljeno, in da za nas ni več posla.

To bi bilo idealno. Ni pa resnično. Mi smo dosegli formo svoje države, ne pa njenega bistva. V srečih Jugoslavije še ni, vsaj ne v vseh. Močne subverzivne sile so na delu, da izrujejo iz jugoslovanskih src Jugoslavijo, da razbijejo narodno jedinstvo še predno je

ustvarjeno, in da izroče našo zemljo vrtincu strasti in samopašnosti ter si jo razdele, kakor vojvščaki Kristusov plašč, s kockami.

Te močne subverzivne sile so: komunizem, radičevstvo, klerikalizem. Njihov končni cilj ni eden in isti, pač pa imajo skupen neposreden cilj: Razboj sedanji jugoslovanski državi. Klerikalci in radičevci hočejo na njeno mesto postaviti majhne države, v katerih bi oni vladali. Radič to odkrito priznava. Klerikalci to prikrivajo, vendar pa imajo vsak čas v rezervi svoje republikansko krilo, in jednake metode: Obrekovanje, laž, brezmejno hujskanje, zavestno širjenje defetizma. Isto delajo komunisti, ki pa imajo povrhu še udarne organizacije in skrito orožje ter se zavestno pripravljajo na pokolje, ki so v njihovem programu.

Proti vsemu temu koncentričnemu rovarstvu morala bi nastopiti država z vsemi sredstvi. *Toda »legalna« sredstva tu ne zadostujejo.* Država je organizacija naroda. Kjer je ta narod razdvojen, tudi njegov organ, država, ne funkcionira brezhibno. *Takrat nastopi narodni silobran.*

»Braniti se z železom je nekaj povsem drugega, kakor delati nasilje. Vsak čin mora se presojati iz namena, iz katerega izhaja. Kdor se brani, hoče nekaj povsem drugega, kakor oni, ki pozitivno nasilno nastopa. Poštenjak ni nikdar v dvomu, marveč se vedno točno zaveda, kedaj se samo brani in kedaj utegne njegov čin preiti v nasilje.« (Masaryk.)

Tudi komunisti sami so se vedno zavedali te istine. V Leninovih spisih najdete nešteto izrečeno, da je nasilje proti buržuem vedno legalno sredstvo. In kaj so učili cerkveni očaki o upravičenosti (versko utemeljenega) nasilja proti pozitivnim zakonom? Ko je atentator ubil francoskega kralja, je

papež vzkliknil: Bog je vodil njegovo roko!

Dokler ima država posla s politično akcijo, tako dolgo ni v silobranu. Naj se opozicionalne in vladne stranke menjavajo, po angleškem ali francoskem vzorcu, dokler hočejo. Danes meni, jutri tebi. Drugače pa je, če ena teh strank ne priznava države. Takrat nastopi izjemno stanje, država, t. j. narod se mora *brani v silo.* Jednako je, dokler je državna organizacija preslaba, da zatre proti narodu naperjeni defetizem. Čete, ki hočejo z orožjem v roki izvajati komunistični teror, so zločinske, in če državna uprava ne poskrbi, da se nasproti njim izvršujejo zakoni, je *dolžnost* nacionalistov, da četudi v nasprotju s pozitivnimi zakoni varujejo državo pred terorjem in ga pobijajo. To je izvrševanje nacionalne ideje tam, kjer so odrekla vsa druga sredstva z zakonom vred. Zakon je svet. Narod je najsvetejše. Zakon mu služi. Ko mu več ne služi, je vse ono, kar učiš mimo ali preko zakona ali proti njemu, sveto, če in v kolikor služi narodu. Proti napadalni četi teroristov je dovoljen strel tudi, če je v zakonu zabranjen — vse to seveda le, če so lastna sredstva države že odpovedala, četudi le zaradi neopustljive slepote ali slabosti odgovornih organov.

Angleško geslo »Right or wrong, my country!« se je mnogo zlorabljalo, mnogo obsojalo. So pa trenutki, ko je to geslo najvišje in edino dopustno: »Prav ali ne — moji domovini v korist!« Disraeli ali Lenin, Mussolini, Masaryk, Wilson — vsi so to geslo vedno priznavali in se po njem ravnali. Najvišje in najsvetejše, najbolj moralno in najbolj etično, kar poznamo, je naša nacija. Kar je njej v prid, to je dobro, dovoljeno in ukazano. Narod sam daje zakone. Njegov interes pa je nad njimi, je najvišji zakon.

Dva sovražnika.**RDEČI TEROR.**

Oglejte si njun program in njuna dela. »Po njih delih jih boste spoznali!«

Prvi moderni komunistični program je Marksov - Engelsov »Komunistični manifest«, ki pravi, da so komunisti »udarna četa« delavskih strank v vseh zemljah. V Manifestu zahtevajo komunisti odpravo zasebne lastnine, zasebne rodbine in zasebne vzgoje dece, zaničajo pojem morale in prava ter verstva in zahtevajo odpravo *narodnosti in domovine.* Sredstvo jim je: Nasilna vlada proletarskega razreda, nasilno razlaščenje in nasilni prevrat vsega družabnega reda.

Prvo *Internacionalo* je ustanovil Karl Marx v Londonu 1864. Svojo krizo je doživela 1871 v kratki krvavi vstaji »komune« v Parizu. Prenečena je bila v New York in tam 1876. raspuščena.

Drugo so ustanovili 1889. Vojnjo jo je razrgala, l. 1919. so jo v Bernu zopet oživili, strokovno pa v Amsterdamu.

Tretja *Internacionala* odločno odklanja mlitavo in slabotno II. ter sovraži vse »reformiste«, »oportuniste« itd. L. 1920. se je v Bernu ustanovila tudi še skupina, ki ni niti pri II. niti pri III. internacionali. Pravili so jej zasmehljivo »poltretja internacionala«. Sedaj sta II. in 2½ združeni v II. Komunisti so napadali tudi to »poltretjo«, ta centrum, ki ni »ne vroč ne mrzel in ki ga treba izpljuniti«, ravnokato neizprosnost, kakor so napadali II.

III. internacionala ni skupnost dela, ni federacija, kakor je bila II. Tretja je v smislu svojega drugega svetovnega kongresa v Moskvi velika centralna organizacija svetovne revolucije z enotnim izvršnim odborom, ki ima v izvenruskih zemljah svoje biroje. Poleg oficijelnih komunističnih strank so posvodi ustanovljene tudi njihove tajne »nelegalne« organizacije, ki

so podvržene strankinemu oficijelnemu vodstvu. Eksekutivi podvržena je tudi »mladinska internacionala«, ženska sekcija in »rdeča strokovna internacionala« (v nasprotju z amsterdamsko, kateri pravijo, da je »belac«).

V Sloveniji in Jugoslaviji imamo pri III. internacionali ono strokovno organizacijo, ki izdaja »Borbo«, »Glas svobode« in »Strokovno borbo«. Pri njej so organizirani delavci v Ljubljani, Trbovljah, Hrašniku, na Jesenicah in v nekaj drugih podružnicah. Vrhutega imajo svojo žensko sekcijo, svojo mladinsko organizacijo, svoj Delavski dom v Ljubljani in slično drugod, ter svojo »nelegalno« organizacijo kot udarno četo, z orožjem dobro preskrbljeno ter sfanatizirano.

Ruskim komunistom je l. 1919. sestavil Buharin program, ki se še izpopolnjuje in ki se ne ustraši skrajnosti. Njegov »ABC« je sveto pismo današnjega komunizma. Odpravi hoče vse poklice in stanove, delalo se bo le po par ur dnevno, produkcijska sredstva postanejo last delavskega razreda, meščanstvo katerekoli vrste mora se iztrebiti. Diktatura proletariata se v to svrhu poslužuje terorja v vsaki obliki. Najpreje se hoče ustanoviti delavska država, pozneje kdaj naj stopi na njeno mesto neko stanje brez države. Delavska država si ustvari dobro vojsko in mornarico, da strahuje meščanstvo. Smrtna kazen ostane, dokler še živi »buržuj«. Odpravi se domača vzgoja, uniči se meščanska šola, religiozni predsodki mase se morajo pobijati s protiversko propagando.

»Komunistična Internacionala hoče z vsemi sredstvi in zlasti z orožjem v roki vreti buržoazijo. Edino sredstvo je diktatura proletariata. Manjšina lahko večino prisili k sreči. Lenin je rekel: »130.000 pomeščikov (t. j. veleposestnikov) je vladalo staro Rusijo. Zakaj bi nove ne moglo vladati 200.000 boljševikov?«

Razume se, da je narodna država, nacionalna ideja in demokracija tem ljudem trn v peti.

ČRNA INTERNACIONALA.

Ta je starejša, obširnejša, v metodah milejša, čestokrat opasnejša. Rada je na strani močnejših, proti ljudstvu. Včasih pa se zavije v revolucionarni plašč — znak, da se jej v dotični državi še ni posrečilo priti na vlado. Svoje metode in gesla ima od tisočev sotrudnikov, ki so tekot stoletij organizirali zlorabo vere in konfesije v politične svrhe. Ignacij Loyola je le eden med njimi. Cilj črne internacionale je vedno bil in ostal: Vse države, vsi narodi naj bodo podobni svoji duhovščini, ki ima svoje vodjo v Rimu.

Temu svojemu namenu služi klerikalizem brezobzirno. Za njim je stremel v vseh časih in pri vseh narodih, ne da bi izbral sredstva. Namen jih je posvečeval. Ali so s špansko inkvizicijo mučili stotisoče ljudi, ali so na gmadi zažgali Jana Husa, ali so blagoslovljali krivke Matije Gubca, ali proklinjali francosko revolucijo ali Garibaldija in Mazzinija — bili so vedno isti, ki so želeli »Srbe na vrbe« in ki so v narodnosti videli poganstvo (Mahnič). Klerikalizem je stal vedno na desni, kril je vedno reakcijo, bil doma na carskih dvorih. V moderni dobi je bil opetovano poražen, najhuje s Combesovimi zakoni l. 1903. v Franciji (ločitev cerkve od države) in z razsulo Avstrije, ki je bila njegov »antemurale«.

Na Češkem, v tej napredni republiki, kjer živi duh Jana Žižke s Trocnova, Petra Chelčičkega in moravskih bratov in kjer je Tomaš Masaryk glava države — tam ni ugodnih tal za njihovo seme.

Med Jugoslovani, ki so se uglasili v Petra Mrkonjića in kjer živi duh nacionalni, duh svetitelja Save, in kjer je deloval Josip Juraj Strossmayer, Dositej Obradović, Svetozar Marković — med takšnimi ni mesta za nje.

Zato ni čuda, da jim narodna država ni po volji. Oni se boje za svoj katolicizem. Nacionalno sodelo vanje s pravoslavno bračo jim smrdi. Preživo jim je v spominu njih samovlada od 1907 do 1917, ono strašno desetletje največje sužnosti naše nacije je njim *zlata doba*, katero si žele nazaj.

ČRNO-RDEČE ZAVEZNISTVO.

Nič čudnega ni torej, da so se naši. Eni načeloma obsojajo nacionalno državo kot buržujsko-kapitalistično, odklanjajo monarhijo in dinastijo, pripravljajo revolucijo, žele izvajati teror in imajo v to svrhu ilegalne organizacije ter orožje. Drugi pa po svoji zgodovini prav tako dosledno nastopajo proti vsaki nacionalni državi, zato bi bilo čudno, če bi ne nastopali tudi proti naši. Njihov edini cilj je po bitu nacionalizem in ga podrediti katolicizmu. Pri nas jim je cilj razbiti državo v drobce in v hrvatskem in slovenskem drobcu gospodari. To je smisel njihovega avtonomizma in federalizma.

Obojni pa so preslabi, in obojni načeloma sprejemajo pomoč, kjer jo najdejo. Zato so se zvezali. Zato je škof Jeglič glasoval za komuniste, zato je Lemež pri njih našel svoje zatočišče, zato skupno vodijo proti nam obrekovalno kampanjo in zato pišejo tako, kakor da imajo »Borbo«, »Glas svobode«, »Slovenec« in »Domoljub« eno skupno uredništvo.

»Mi smo vojaki«. Pokojni br. Šlajpah nas je točno označil. »Sovražnika se ne bojmo, njih števila ne štejmo.« Priselgli smo zvestobo naciji. Nasprotnikov je mnogo. Mi smo sami. Toda »zmaga ali smrt« ni fraza, to svoje geslo razumemo dobesedno. Če treba, se radi žrtvujemo. Svoj narod, svojo državo moramo obvarovati pred dvojnimi sovražnikom.

„ITO“ pasta za čiščenje zob ohrani zobovje lepo in zdravo.

Delniška glavnica: Din 50.000.000.

Rezervni zakladi: ca. Din 10.000.000.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

**LJUBLJANSKA
KREDITNA BANKA**

Centrala: LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA.

Podružnice: Brežice, Kranj, Ptuj, Celje, Maribor, Sarajevo, Črnomelj, Metković, Split, Gorica, Novi Sad, Trst.

Erzojavni naslov: Banka Ljubljana.

Telefon šte.: 261, 413, 502, 503 in 504.

(Nadaljevanje članka prve strani.)

proti kolodvoru, to tembolj, ker so bili obenem sigurni, da bodo pobili vse starejšinstvo. Četaši pa so po napadu takoj obvladali situacijo in prešli v protinapad, kar očitno ni bilo v računu komunistov. Da pri tem protinapadu niso postopali z rokavicami, je povsem razumljivo, razumljivo tembolj, ko so videli mrtve svoje ljubljene, hrabre voditelje. Ob taki priliki zamre vsako sočutje in nas prav nič ne gane javkanje »Slovenca« in njemu sorodnih listov. Kdor se je veter, ta žanje vihar! Komunisti so dobili kar so iskali.

Sedaj pa vprašamo tebe, delavska raja, v kako korist so tebi trboveljske žrtve? Osem mrtvih, številni ranjenci, mnogobrojni aretiranci, plač in beda rodbin in neizmerno gorje, ki bo še sledilo, vse to je delo dr. Lemeža in njegovih hujšakačev. Kje so pa koristi te brezvestne hujškarije? Prapor trboveljske Orjune je kljub vsem žrtvam razvit, Orjuna je šla preko vseh zaprek in s to sijajno zmago pokazala, da je ni mogoče ovirati. V kratkem bo razvila tudi Orjuna v Zagorju svoj prapor. Oj brezvestni hujšakači, ki ženate mase v pokolj, ali vas ne peče prelita kri? In ti naivni delavec, ki se daš od vsakogar zapeljati, ali ne vidiš slabosti komunistične organizacije, ki si kljub zavrtnemu napadu ni mogla

proti naši organizaciji priboriti zmage? In ti komunisti ti pridigujejo vedno in povsod, da bodo spremenili siloma družabni red v državi! Ali veste vi zapeljanci, da stoji za nami v obrambo države še silna, nepremagljiva armada? Naj vam bodo trboveljske žrtve po zaloških nov plameneč opomin in svarilo pred vašimi zapeljivci, ki Vas brezvestno silijo v klavnico.

Brzovezniki.
THE REX CO., Ljubljana.

Zahtevajte po vseh restavracijah in kavarnah prvovrstna specialna vina v steklenicah tvrdke GJURO VALJAK, Maribor, Grajska klet.

KARO-čevlji
Maribor, Koroška 19.

Trboveljsko orožništvo, Ugotavljamo, da trboveljsko orožništvo na dan žalostnih dogodkov ni bilo na mestu in tudi ni storilo svoje dolžnosti. V prvi vrsti je gotovo za vse nedostatke odgovoren sam podporočnik-komandir. Orožništvo je prišlo šele po dovršenem napadu na

lice mesta, ko so naši člani že vdrli v Rudarski dom, kjer je bilo gnezdno zavratnih morilcev. Tam je tudi ostalo, da štiti te morilce pred osveto naših razjarjenih članov. Svoje junaštvo je pokazalo orožništvo šele na kolodvoru, ko je z bajoneti naskočilo naše člane, ki so hoteli odpeljati mrtvega brata Šlajpaha.

Orožništvo se ves čas po dogodkih zadržuje pasivno in celo Orjuni sovražno. Asistenco, ki je bila postavljena v gostilno nekega našega somišljenika je moral isti odstraniti radi sovražnega držanja. — Prošlo soboto je bil v Trbovljah znani hujšakač — Lemežev tajnik Hlebec, ki je izgnan iz Trbovelj. Dasi je bilo to takoj javljeno orožniški postaji, vendar je Hlebec lahko še cel popoldan mirno hujškal v Dimnikovi gostilni.

Delavec Močnik je napadel našega člana. Takoj je bil o tem napadu obveščena orožniška postaja. Toda šele dve uri nato je začelo orožništvo poslovati. Orožnik pa niti ni hotel aretirati napadalca, češ, da ga ne pozna. Šele po dolgem času se je posrečilo doseči aretacijo napadalca, ki se je med tem skrival v Katoliški dom. Pričakujemo od orožniške brigade nekoliko pritiska na trboveljsko orožništvo, da bo isto postopalo proti Orjunašem vsaj tako, kakor proti komunistom. Sploh opažamo, da se je orožništvo

v rudniških revirjih zelo, zelo navzelo duha, ki tam vlada. Mi pa bomo odslej dobro pazili na revirje in objavili vsak slučaj nekorektnosti.

Poziv članom. Bratu Žnideršiču je odvzel nepoznan član njegovo brovning pištolo. Prosimo dotične-

ga člana, naj orožje odda oblastnemu odboru, da ga izroči sorodniku, ki hoče isto kot spomin za nepozabnim junakom.

DELAVCI ORJUNAŠI. Pozivamo vas, da nam takoj javite vsak akt nasilnosti, ki bi se izvršil proti vam v vaših obratih.

NAJCENEJŠE OBLEKE

DOBITE PRI

JOS. ROJINA, LJUBLJANA.

„GOBAN“, LJUBLJANA družba z o. z.

Sv. Petra cesta šte. 85.

Nakup in eksport vseh poljskih in gozdnih pridelkov, specijelno suhih gob.

TOVARNE ČEVLJEV **TRŽIČ (SLOVENIJA)**

PETER KOZINA & Ko.

Najnoviji izdelek ORIGINAL GOODYEAR WELTSHOE za gospode. — Za dame lahke galanterijske čevlje najboljši kvalitet v najmodernejših oblikah. — Izdeluje sedaj tudi higijenične čevlje za otroke.

Prodaja na malo in veliko:

v Ljubljani:

Breg šte. 20,
Aleksandrova cesta 1,
Prežernova ulica (Seljak).

Podružnica:

ZAGREB
Račkoga ulica broj 3.

SVOJI K SVOJIM! Znižane cene za otroške vozičke. Novi modeli. Poslužite se izdelkov domače tovarne, otroških vozičkov in dvokoles. **TRIBUNA F. B. L.** Ljubljana, Karlovska cesta šte. 4. Istotam se dobijo po znižani ceni nova dvokolesa, mali pomožni motorčki, šivalni stroji in pneumatica ter se sprejemajo v polno popravo za emajliranje in poniklanje dvokolesa, otroški vozički, šivalni in razni drugi stroji. Prodaja se tudi na obroke. Ceniki franko.

MERAKL

barve, mastila, lake, kit, klej, emalle, čopiče in zalamčeno

čisti firnež

najboljše vrste nudi tovarna

Medic-Zankl

d. z o. z.

Maribor Ljubljana Novisad

podružnica. centrala. skladišče.

Tovarne:

LJUBLJANA-MEDVODE

Prva slov. zidarska zadruga v Ljubljani.

Registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Pisarna v Ljubljani, Tržaška cesta št. 2.

Tehnično vodstvo po oblastveno avtoriziranem gradbenem inženjerju.

Projektira in izvršuje vsa v stavbeno in inženjersko stroko spadajoča dela.

Delo solidno. Cene konkurenčne.

SLOGRAD

Slovenska gradbena in industrijska d. d.

Tel. inter. 189. Tel. inter. 190.

Tehnična pisarna LJUBLJANA, Spodnja Šiška, Frankopanska ulica 151.

Izvršuje: stanovanjske hiše, trgovska poslopja, moderne industrijske zgradbe, betonske in železobetonske konstrukcije, vse vrste vodnih naprav na podlagi 25 letnih izkušenj. Specialteta: železobetonske cevi za vodne naprave in vodovod.

Zastopa: Patent Dr. inž. Emperger-a za izvrševanje konstrukcij iz armiranega betona z litoželeznimi vložkami za visoke tlačne napetosti (kakor pri skladiščih, silo-mostovih in podobno). Izdeluje: vse vrste tehničnih projektov in statičnih proračunov. Parna žaga.

ZAHTEVAJTE POVSOD samo najnovjši, najpopolnejši in najcenejši VOZNI RED JUGOSLAVIJA

ki obsega vse železniške, poštno, avtomobilne in parobrodne proge. Kurzna karta priložena.

Cena samo 5 Din. — Preprodajalci 20% popust.

Naročila sprejema

Upravništvo „Orjuna“, Ljubljana, Frančiškanska 6.

Naročniki

in inserenti

ga dobe

brezplačno!

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmodernejše urejena in izvršuje vsa tiskarska dela od najpreprostejšega do najmodernejšega.

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. — Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brošure in knjige v malih in tudi največjih nakladah. — Časopise, revije in mladinske liste.

Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.

Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne šole in srednje šole. Risanke, dnevniki in beležnice.

Časopisni papir

večja množina, se proda pri upravi lista.

IVAN ZAKOTNIK

mestni tesarski mojster

Ljubljana, Dunajska c. 46. Tel. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrišja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna žaga. Tovarna furnirja.

Stroški pri uporabi bencina!

Vozi brez bencina!

Adaptiraj svoj avto, traktor ali stabilni motor s patent. **HAG - generatorjem!**

Vozi z ogljem!

Prospekte in reference daje:

JUGO-HAG

LJUBLJANA, Bohoričeva ulica št. 24.

Telefon šte. 560.

Stroški pri uporabi oglja!